

Załącznik
do Uchwały
Nr XLVII/307/2018
Rady Miejskiej w Skępem
z dnia 13 lipca 2018 r.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe na lata 2016 - 2022

Skępe, lipiec 2018

Opracowanie:

ul. Lubicka 44, 87-100 Toruń

tel. 056 662 61 00

fax 056 662 61 10

proksen@proksen.pl

www.proksen.pl

SPIS TREŚCI:

1	WSTĘP	4
2	POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI.....	6
3	DIAGNOZA GMINY	8
4	OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY.....	14
4.1	Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych	14
4.2	Analiza sołectw i obszarów, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach	21
5	OBSZAR REWITALIZACJI GMINY	23
6	DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI.....	26
7	WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	33
8	CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ	36
	Przedsięwzięcia i projekty	36
9.	LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	38
10.	MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI.....	46
11.	MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI	58
12.	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	61
13.	SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI.....	66
14.	SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN.....	70
15.	OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	72
	ZAŁĄCZNIKI	73

1 WSTĘP

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe to wieloletni program działań zmierzający do stworzenia warunków zrównoważonego rozwoju obszarów rewitalizacji stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Głównym celem programu jest określenie potrzeb z zakresu rewitalizacji na terenie gminy i zaprogramowanie interwencji, którą zamierza się zrealizować z udziałem środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Program sporządzany jest na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 u ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Program został wykonany zgodnie z założeniami i wymogami, określonymi w opracowaniu „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” (opracowanie to w dalszej części Programu funkcjonuje jako „Zasady programowania...”). Układ treści i zakres merytoryczny Programu w sposób bezpośredni nawiązują do „Zasad programowania...”.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe oparto o analizę wskaźnikową oraz badania społeczne (badanie ankietowe z mieszkańcami oraz ankiety internetowe). Umożliwiło to zebranie danych statystycznych oraz podstawowych opinii mieszkańców na temat badanych obszarów oraz wskazanie tych, które charakteryzują się koncentracją niekorzystnych zjawisk, a jednocześnie stanowią obszary o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego i stwarzają możliwości prowadzenia realnych działań rewitalizacyjnych.

Ostateczny wybór obszaru rewitalizacji zależy przede wszystkim od stwierdzonych problemów oraz zamierzonego celu rewitalizacji. Kierując się zasadą istotności podejmowanych kierunków rewitalizacji dla rozwoju lokalnego oraz wymogiem osiągnięcia określonych celów rewitalizacji określonych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...” ostatecznie wyznaczono obszar rewitalizacji, który składa się z sołectwa Wioska i jednostki struktury przestrzennej (JSPM) miasta Skępe: I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich. Obszar ten stanowi 5,28% powierzchni Gminy i zamieszkiwany jest przez 11,06% jej mieszkańców. Tym samym obszar rewitalizacji nie przekracza limitu dla obszaru (20%) i ludności (30%).

Głównym celem tych działań podejmowanych w obszarze rewitalizacji będzie:

- ❖ **Aktywizacja społeczna sołectwa Wioska oraz Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępskich.**

Dla osiągnięcia powyższych celów zakłada się realizację działań nakierowanych na:

- Aktywizację społeczną i integrację osób zagrożonych wykluczeniem.
- Aktywizację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Polepszenie jakości infrastruktury społecznej i technicznej.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe charakteryzuje się następującymi cechami:

- Kompleksowością - gdyż ujmuje działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz innych środków publicznych i prywatnych), tym samym nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego. Program składa się z różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji.
- Koncentracją - ponieważ program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach gminy, które są dotknięte koncentracją problemów oraz negatywnych zjawisk.
- Komplementarnością projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych – pomiędzy zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami zachodzi efekt synergii w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, źródeł finansowania.
- Realizacją zasady partnerstwa i partycypacji – program został wypracowany we współpracy z lokalną społecznością. Konsultacje społeczne nie tylko towarzyszyły procesowi wyznaczenia obszaru rewitalizacji i przygotowaniu programu, ale też były jednym z elementów współtworzących program. Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. lokalną społecznością, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

2 POWIĄZANIA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Program rewitalizacji wykazuje powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym.

Powiązania Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe z dokumentami regionalnymi

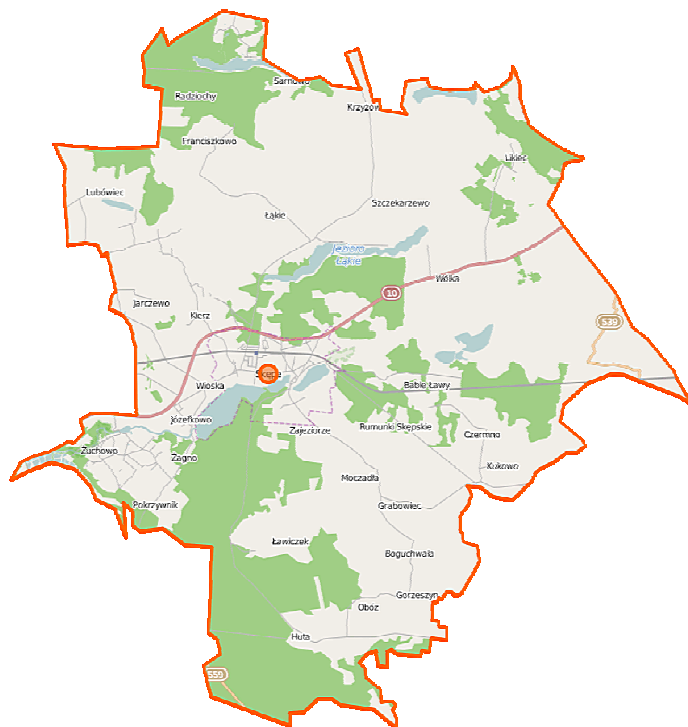
Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno – gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. PR Miasta i Gminy Skępe jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9b „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”, w ramach którego wsparcie będzie skoncentrowane na podejmowaniu działań zmierzających do ożywienia społeczno – gospodarczego poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu: - Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych, - Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym, - Wzrost poziomu samodzielności mieszkańców regionu.
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich będą wspierane przede wszystkim w ramach: - Działania 6.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną Z kolei projekty realizowane na terenie miasta uzyskają pomoc głównie w ramach: - Działania 9.2 Włączenie społeczne (działania społeczne), - Działania 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych (działania infrastrukturalne). W ramach Programu Rewitalizacji zaplanowane są przedsięwzięcia wpisujące się w powyższe działania.

Powiązania Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
STRATEGIA OBSZARU ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO POWIATU LIPNOWSKIEGO	Podstawowym celem dla Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego, który wynika ze Strategii jest: Rozwój gospodarczy drogą do rozkwitu nowoczesnego społeczeństwa. Jego osiągnięcie ma być możliwe poprzez realizację działań w następujących obszarach, z którymi jest zgodny program rewitalizacji: 1. Rozwój gospodarki i rynku pracy. Kierunki działań: ▪ wspieranie inicjatyw gospodarczych i samozatrudnienia na terenie ORSG PL, ▪ rozbudowa branży turystycznej w oparciu o spójną ofertę turystyczną gmin ORSG PL. 2. Rozwój infrastruktury. Kierunki działań: stworzenie infrastruktury pieszo-rowerowej. 3. Rozwój kreatywnego społeczeństwa. Kierunki działań: ▪ włączenie społeczne grup zagrożonych, ▪ aktywizacja osób bezrobotnych i zagrożonych ubóstwem. 4. Zachowanie dziedzictwa naturalnego. Kierunki działań: ▪ spójna i rozwinięta oferta kulturalno- społeczno-sportowa obszaru. ▪ rozwój przestrzeni sprzyjającej ożywieniu kulturalno- rekreacyjnemu i wymianie międzypokoleniowej.
STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE SKĘPE NA LATA 2017 – 2026	Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zbudowanie zintegrowanego systemu oparcia społecznego, umożliwiającego rozwój nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. PR Miasta i Gminy Skępe wpisuje się w określone w dokumencie cele strategiczne: 1. Wzmacnianie trwałości rodziny i przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom dezorganizującym życie rodzinne. 2. Minimalizowanie zjawiska wykluczenia społecznego. 3. Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.. 5. Przeciwdziałanie trwałemu ubóstwu i bezdomności
LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA Gmin Dobrzyńskich Region Południe	Realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Skępe wpłynie na osiągnięcie założeń celów: Cel I: Poprawa atrakcyjności obszaru LGD; Cel II: Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD; Cel III: Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD. Wskaźniki LSR, na które oddziałuje projekt PR Miasta i Gminy Skępe dotyczą: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie; Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach; Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek);

3 DIAGNOZA GMINY

Gmina Skępe znajduje się na terenie Ziemi Dobrzyńskiej, graniczącej z Mazowszem, Ziemią Chełmińską i Kujawami Wschodnimi. Skępe jest gminą o charakterze miejsko-wiejskim, położoną we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Gmina wchodzi w skład powiatu lipnowskiego, w obrębie którego wyróżnia się gminę miejską Lipno, gminę miejsko-wiejską Dobrzyń nad Wisłą oraz gminy wiejskie: Bobrowniki, Chrostkowo, Lipno, Kikół, Tłuchowo i Wielgie.

Rysunek 1. Mapa Gminy Skępe

Tabela 1. Struktura osadnicza gminy

	Powierzchnia [ha]	Udział [%]	Ludność w 2015 r [os.]	Udział [%]
Miasto i Gmina Skępe	17 871	100	7 609	100
Miasto Skępe:	745	4,17	3610	47,44%
I Obszar Jezior Skępskich	425	2,38	489	6,43%
II Obszar historycznego centrum miasta	6	0,03	232	3,05%
III Obszar starszej zabudowy	153	0,86	2029	26,67%
IV Obszar nowej zabudowy	161	0,9	860	11,30%
Boguchwała	756	4,23	161	2,12%
Czermno	2062	11,54	271	3,56%
Franciszkowo	844	4,72	74	0,97%
Huta	1880	10,52	168	2,21%
Jarczewo	617	3,45	251	3,30%
Likiec	1795	10,04	209	2,75%
Lubówiec	643	3,60	145	1,91%
Ławiczek	891	4,99	105	1,38%
Łąkie	1684	9,42	478	6,28%
Moczała	1015	5,68	323	4,24%
Sarnowo	554	3,10	82	1,08%
Rumunki Skępskie	1070	5,99	108	1,42%
Wioska	518	2,90	352	4,63%
Wólka	1494	8,36	569	7,48%
Żagno	931	5,21	451	5,93%
Żuchowo	372	2,08	252	3,31%

Źródło: UMiG Skępe

ZASOBY PRZYRODNICZE I KULTUROWE

Gmina Skępe położona jest na obszarze Pojezierza Dobrzyńskiego zwanego również Wysoczyzną Dobrzyńską. Na obszarze Wysoczyzny Dobrzyńskiej znajdują się 344 jeziora o łącznej powierzchni 39,2 km², zajmujące 1,6% terytorium ale tylko 132 z nich posiada powierzchnię przekraczającą 1 ha. Miasto Skępe leży przy trzech jeziorach – Wielkim, Małym i Świętym.

Gmina Skępe spośród wszystkich gmin powiatu lipnowskiego charakteryzuje się największą liczbą obiektów objętych różnymi formami ochrony przyrody. Na terenie gminy znajduje się 9 302,00 ha obszarów chronionego krajobrazu, 30,85 ha to rezerваты przyrody. Obszar Chronionego Krajobrazu „Jeziora Skępskie” ustanowione 24 sierpnia 2015 r. obejmuje takie obszary jak: Rezerwat Przyrody Torfowisko Mieleńskie, Rezerwat Przyrody Przełom Mieni, Rezerwat Przyrody Uroczysko Stary Zagaj, Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk Torfowisko Mieleńskie, Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk Stary Zagaj.

Najciekawsze zabytki i obiekty historyczne znajdują się głównie w mieście Skępe, są to m.in. rynek w Skępem wraz z najstarszymi murowanymi domami z końca XVIII wieku, pochodząca z XVIII wieku drewniana chata, grodzisko średniowieczne, położone nad Jeziorem Wielkim, wzgórze po dawnym kościele farnym św. Stanisława, bernardyński zespół klasztorny, borek skępski - pozostałość dawnej puszczy mazowieckiej wraz z kaplicą, kompleks dawnego zajazdu klasztorowego, drewniany budynek, w formie dworu, przy ulicy Klasztornej.

SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

Ogrzewanie

Na terenie gminy przeważa opalanie tradycyjne, instalacje na paliwa stałe: miał, węgiel, ekogorszek, również w niewielki stopniu instalacje na olej opałowy i gaz ze zbiorników.

Sieć wodociągowa

Według danych GUS z 2015 r. długość czynnej sieci rozdzielczej w gminie wynosi ogółem 199,5 km. Z sieci wodociągowej korzysta 94,7% mieszkańców gminy, z czego miasto zwodociągowane jest w 95,8%, a obszar wiejski w 93,6%.

Sieć kanalizacyjna

Na terenie gminy Skępe funkcjonuje 38 przydomowych oczyszczalni ścieków, co stanowi 1,65% ogólnej ilości gospodarstw domowych. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 47,7% mieszkańców, z czego miasto skanalizowane jest w 64,5%, a obszar wiejski w 15,7%. System obsługuje oczyszczalnia ścieków w Skępem, do której przyłączeni są odbiorcy ze Skępego, Wioski i Józefkowa.

System gazowniczy

Gmina Skępe nie jest gminą zgazyfikowaną. Obecnie powszechne jest korzystanie z gazu butlowego, w który wyposażona jest większość mieszkań i gospodarstw.

Energia elektryczna

Cały obszar gminy jest zelektryfikowany. Przez teren miasta i gminy Skępe biegną linie energetyczne SN-110 kV oraz linie niskiego napięcia NN.

Komunikacja

Gmina leży przy często uczęszczanym szlaku komunikacyjnym – drodze krajowej 10 z Warszawy do Szczecina. Odległości do najbliższych, większych miast są następujące: Włocławek - 36 km, Toruń - 60 km, Płock - 50 km, Bydgoszcz - 100 km, Warszawa - 154 km.

Przez gminę przebiega linia kolejowa z Torunia do Sierpca (jedno połączenie). Jest to linia nie zelektryfikowana, jednotorowa.

Usługi transportowe na terenie powiatu lipnowskiego świadczy Powiatowy Zakład Transportu Publicznego oraz Kujawsko – Pomorski Transport Samochodowy jak i inni przewoźnicy, którzy zapewniają dojazdy do Płocka, Torunia, Warszawy oraz Ciechanowa.

SFERA GOSPODARCZA

Gmina Skępe charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami rozwoju rolnictwa. Na taką sytuację składają się zarówno warunki klimatyczne (niewielka ilość opadów), jak również glebowe. Wśród użytków rolnych przeważają gleby V i VI klasy bonitacyjnej. Na nieznacznych obszarach występują gleby klasy wyższej, jednakże są to najwyżej gleby zaliczane do klasy III b.

W strukturze wielkościowej gospodarstw rolnych zdecydowanie przeważają gospodarstwa małe o powierzchni do 5 ha użytków rolnych. Największą grupę stanowią gospodarstwa najmniejsze (do 1 ha), których na terenie gminy jest ponad 230.

W gminie Skępe w roku 2015 wpisanych do rejestru REGON było 635 podmiotów, co stanowi 13,1% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w powiecie lipnowskim. W tym 517 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 23 to podmioty małe oraz tylko 4 średnie. Współczynnik przedsiębiorczości¹ wynosi 813, co daje 41 pozycję w województwie. W latach 2005 – 2015 wystąpił niewielki wzrost aktywności gospodarczej, liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 7 podmiotów, tj. ok. 1,1%. Zdecydowana większość podmiotów przypada na miasto Skępe – 432 (354 to osoby fizyczne, 15 należy do sektora publicznego), w tym 19 podmiotów

¹ podmioty wpisane do rejestru REGON na 10tys. ludności

małych oraz 4 średnie. Zatem współczynnik przedsiębiorczości w mieście wynosi 1197 natomiast na terenach wiejskich 508.

Istotnym elementem aktywności gospodarczej w gminie może być turystyka, jednak podstawowym ograniczeniem jest brak bazy turystycznej. Rozwojowi turystyki sprzyja zarówno środowisko jak i korzystne położenie komunikacyjne. Przy drodze krajowej usytuowane są niewielkie obiekty noclegowo – gastronomiczne. Ponadto na terenie gminy funkcjonuje kilka gospodarstw agroturystycznych. W okresie letnim funkcjonuje kilka ośrodków wczasowych skupionych głównie nad Jeziorami Wielkim i Łąkie. Jednak brzegi jezior są niezagospodarowane a same jeziora zaniedbane i zanieczyszczone, przez co brakuje atrakcyjnych miejsc do spędzania czasu wolnego oraz kompleksowej oferty turystycznej.

SFERA SPOŁECZNA

Ludność

Obszar gminy w 2015 r. (wg danych GUS) zamieszkiwało 7 609 osoby. W ostatnich 5-ciu latach ubyło 215 mieszkańców (ok. 3%), w tym kobiet ubyło 134, a mężczyzn 81. Trend spadkowy utrzymuje się i jest on spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym, który wynosi -16.

Tabela 2. Ludność Gminy Skępe [os.]

Płeć	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana %
ogółem	7 824	7 790	7 762	7 657	7 609	-2,8
mężczyźni	3 851	3 852	3 851	3 800	3 770	-2,2
kobiety	3 973	3 938	3 911	3 857	3 839	-3,5

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Szczegółowa analiza wiekowa wykazuje niekorzystne zmiany w grupach wiekowych 0–2, 7–12 oraz 16–19 lat, gdzie liczba mieszkańców malała o ponad 10%. Jednocześnie następuje szybkie starzenie społeczeństwa – znacząco przybywa mieszkańców w wieku powyżej 55 lat.

Tabela 3. Ludność wg funkcjonalnych grup wieku w gminie

Grupy wiekowe	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana %
0-2	286	280	266	261	240	208	-27,3
3-6	357	368	388	363	369	369	3,3
7-12	570	535	508	523	500	501	-12,1
13-15	346	342	314	307	279	270	-22
16-19	475	468	445	422	413	372	-21,7
20-24	583	554	555	545	542	576	-1,2
25-34	1 154	1 157	1 171	1 167	1 138	1 128	-2,3
35-44	1 065	1 085	1 086	1 096	1 073	1 054	-1
45-54	1 099	1 081	1 058	1 009	1 003	972	-11,6
55-64	912	955	990	1 050	1 048	1 070	14,5
65 i więcej	984	999	1 009	1 019	1 052	1 089	9,6

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Rynek pracy

Liczba bezrobotnych w gminie Skępe w roku 2015 w stosunku do 2010 zmalała o 185 osób, w przypadku kobiet o 90 a mężczyzn o 95. Jednak bezrobocie rejestrowane w gminie Skępe wynosiło w 2015 roku 22,9% i nadal jest znacznie wyższe niż średnia dla województwa (13,2%). Sytuacja wśród kobiet jest dużo mniej korzystna, bezrobocie w tej grupie wyniosło 25,8%.

Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Skępe [os.]

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Zmiana %
ogółem	839	808	828	843	749	654	-28,3%
mężczyźni	411	380	401	405	354	316	-30,1%
kobiety	428	428	427	438	395	338	-26,6%

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Edukacja

Pod względem struktury wykształcenia gmina wypada niekorzystnie na tle powiatu oraz województwa – ok. 32% ludności w gminie w wieku powyżej 15 lat ma wykształcenie zaledwie podstawowe lub jest bez wykształcenia. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 27% mieszkańców, natomiast wykształcenie wyższe posiadało zaledwie 1,9%. Pozostała część posiadała średnie policealne i średnie zawodowe. Jest to sytuacja, która może negatywnie wpływać na rynek pracy oraz ogólny poziom rozwoju gospodarczego i społecznego gminy, w szczególności niski poziom wykształcenia ludności uniemożliwia przejście nadwyżki siły roboczej istniejącej w rolnictwie do zawodów pozarolniczych.

W gminie spada liczba dzieci w wieku szkolnym. W 2015 roku liczba uczniów w szkołach podstawowych wyniosła 501, w gimnazjum – 270, co oznacza, że od 2010 roku ubyło 69 uczniów w szkole podstawowej (ok. 13%) i 76 uczniów gimnazjum (ok. 28%).

Jednocześnie gmina ma niski poziom zapewnienia miejsc przedszkolnych. W gminie na jedno miejsce przypada 2 dzieci w wieku 3-5 lat, gdzie średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosi 1,27.

Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną gminy Skępe zapewniającą usługi w zakresie pomocy społecznej jest Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb i stara się umożliwić im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W 2015 roku na terenie gminy z pomocy społecznej korzystało 1 701 osób. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w

ludności gminy wynosił w badanym okresie 22,99%, w tym udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci ogółem w tym samym wieku wyniósł 39,53%.

Głównym powodem otrzymywania pomocy jest bezrobocie i ubóstwo. W 2015 roku było to odpowiednio 21,4% i 30,7% ogółu osób, którym przyznano pomoc.

Aktywność kulturalno - sportowa

Życie kulturalne w gminie Skępe, skupia się głównie wokół szkół i Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej oraz funkcjonujących od kilku lat Centrów Kulturalno – Oświatowo – Rekreacyjnych w Skępem i w Wólce. W zakresie sportu i rekreacji potrzeby mieszkańców zabezpiecza Uczniowski Klub Sportowy „SKOMPENSIS”. Aktywność mieszkańców i ich zaangażowanie w życie gminy koncentruje się, także wokół czterech kół gospodyń wiejskich (Koło Gospodyń Wiejskich „Łęczanki”, Koło Gospodyń Wiejskich „Jarczewianki”, Koło Gospodyń Wiejskich „Józefowo”, Koło Aktywnych Kobiet Wioska), Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Koła Nr 6.

PODSUMOWANIE

Na podstawie powyższej diagnozy wykazuje się, że najważniejsze czynniki ograniczające rozwój gminy to:

- bezrobocie zwłaszcza wśród kobiet,
- zagrożenie patologią w rodzinach ubogich - głównym powodem przyznawania pomocy społecznej jest ubóstwo – ponad 30% przypadków,
- wysoki wskaźnik dzieci, na które rodzice otrzymują pomoc w formie zasiłku – prawie 40% dzieci w tym samym wieku w gminie,
- starzenie się społeczeństwa – w ostatnich latach liczba ludności starszej wzrosła o 10 punktów procentowych,
- zdegradowane miejsca turystyczne (zanieczyszczone jezioro oraz słaba infrastruktura turystyczna i oferta spędzania wolnego czasu),
- niski poziom skanalizowania gminy, w szczególności na terenach wiejskich, co mocno wpływ na jakość wód powierzchniowych i gruntowych.

Czynniki mające pozytywny wpływ dla rozwoju gminy:

- ✓ aktywność organizacji pozarządowych, włączanie się mieszkańców w działania na rzecz swoich społeczności lokalnych,
- ✓ środowisko przyrodnicze przyjazne dla rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz turystyki,
- ✓ walory przyrodniczo – krajoznawczo – historyczne wpływające korzystnie na rozwój usług rekreacyjnych oraz agroturystycznych, rekreacji jak i sportu,
- ✓ dobra dostępność komunikacyjna oraz bliskość miast, bliskość aglomeracji bydgosko – toruńskiej.

4 OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY

4.1 Analiza wskaźnikowa pod kątem występowania problemów społecznych

Gmina Skępe jest gminą miejsko-wiejską dlatego delimitacja obszaru zdegradowanego została przeprowadzona osobno dla części miejskiej i osobno dla części wiejskiej gminy. Miasto Skępe przekracza 30% ludności gminy więc proces delimitacji został przeprowadzony za pomocą metody mieszanej. Miasto zostało podzielone na jednostki struktury przestrzennej – JSPM z zachowaniem warunków pkt. 2 „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”. Natomiast część wiejska analizowana została z uwzględnieniem podziału na sołectwa.

OBSZAR WIEJSKI

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy Skępe nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania problemów społecznych poniższymi wskaźnikami:

- Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 12 mcy i dłużej w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym;
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

Problemy w sferze bezrobocia.

W przypadku bezrobocia zbadano wskaźnik udziału bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 12 m-cy i dłużej w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie wynosi średnio 2,97%. Wartości przekraczające ten poziom odnotowano w sołectwach: Boguchwała, Czermino, Franciszkowo, Huta, Jarczewo, Likiec, Lubówiec, Moczadła, Sarnowo, Rumunki Skępskie, Wioska.

Tabela 5. Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 12 mcy i dłużej

Sołectwo	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 mcy i dłużej	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 mcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym
Miasto i Gmina Skępe	4847	144	2,97%
Boguchwała	99	4	4,04%
Czermino	167	9	5,39%
Franciszkowo	46	2	4,35%
Huta	104	6	5,77%
Jarczewo	155	5	3,23%
Likiec	129	9	6,98%
Lubówiec	89	3	3,37%

Ławiczek	65	1	1,54%
Łąkie	295	8	2,71%
Moczała	199	9	4,52%
Sarnowo	50	2	4,00%
Rumunki Skępskie	67	5	7,46%
Wioska	217	17	7,83%
Wólka	351	8	2,28%
Żagno	278	8	2,88%
Żuchowo	156	4	2,56%

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Skępe

Problemy w sferze ubóstwa.

Wskaźnik udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w gminie średnio wynosi 35,98%. Wskaźnik ten osiąga wartości większe od średniej dla gminy w sołectwach: Boguchwała, Huta, Lubówiec, Ławiczek, Łąkie, Moczała, Rumunki Skępskie, Wioska oraz Żagno.

Tabela 6. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku

Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17 ogółem	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku
Miasto i Gmina Skępe	1512	544	35,98%
Boguchwała	35	13	37,14%
Czermno	59	21	35,59%
Franciszkowo	16	3	18,75%
Huta	37	17	45,95%
Jarczewo	55	19	34,55%
Likiec	46	14	30,43%
Lubówiec	32	13	40,63%
Ławiczek	23	9	39,13%
Łąkie	105	47	44,76%
Moczała	71	40	56,34%
Sarnowo	18	5	27,78%
Rumunki Skępskie	24	9	37,50%
Wioska	77	45	58,44%
Wólka	124	33	26,61%
Żagno	99	38	38,38%
Żuchowo	55	15	27,27%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skępe

Zestawienie wartości badanych wskaźników społecznych

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników.

Tabela 7. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej

Sołectwo	Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 mcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	Ilość występujących zjawisk problemowych
Miasto i Gmina Skępe	2,97%	35,98%	
Boguchwała	4,04%	37,14%	2
Czermno	5,39%	35,59%	1
Franciszkowo	4,35%	18,75%	1
Huta	5,77%	45,95%	2
Jarczewo	3,23%	34,55%	1
Likiec	6,98%	30,43%	1
Lubówiec	3,37%	40,63%	2
Ławiczek	1,54%	39,13%	1
Łąkie	2,71%	44,76%	1
Moczała	4,52%	56,34%	2
Sarnowo	4,00%	27,78%	1
Rumunki Skępskie	7,46%	37,50%	2
Wioska	7,83%	58,44%	2
Wólka	2,28%	26,61%	0
Żagno	2,88%	38,38%	1
Żuchowo	2,56%	27,27%	0

Występowanie stanu kryzysowego w sferze społecznej, tj. sołectwa, w których dwa wskaźniki przekraczają średnią dla gminy występuje w 6 sołectwach: Boguchwała, Huta, Lubówiec, Moczała, Rumunki Skępskie, Wioska.

OBSZAR MIEJSKI

Dla potrzeb delimitacji obszaru zdegradowanego w części miejskiej Gminy, miasto Skępe zostało podzielone na jednostki struktury przestrzeni miejskiej. W oparciu o występujące zróżnicowania w przestrzeni społeczno – gospodarczej, całe miasto zostało podzielone na 4 obszary:

- **I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich:** ul. Aleja Spacerowa, ul. Czeremchowa, ul. Jaśminowa, ul. Jeziorna, ul. Kujawska, ul. Kwiatowa, ul. Malinowa, ul. Okopowa, ul. Plażowa, ul. Płocka, ul. Rybacka, ul. Sportowa, ul. Storczykowa, ul. Strumykowa, ul. Widok, ul. Wymyślińska, ul. Zielona,

- **II Obszar historycznego centrum miasta:** ul. Dobrzyńska, ul. Kościelna, ul. Poprzeczna, ul. Rynek,
- **III Obszar starszej zabudowy:** ul. 21 Stycznia, ul. Al. 1 Maja, ul. Bagienna, ul. Cegielna, ul. Cicha, ul. Dworcowa, ul. Jasna, ul. Klasztorna, ul. Kolejowa, ul. Komunalna, ul. Krótka, ul. Krucza, ul. Łąkowa, ul. Ogrodnicza, ul. Ogrodowa, ul. Piaskowa, ul. Prosta, ul. Przemysłowa, ul. Pszczela, ul. Sierpecka, ul. Słoneczna, ul. Spółdzielcza, ul. Stolarska, ul. Zabłotna, ul. Zachodnia,
- **IV Obszar nowej zabudowy:** ul. Akacyjowa, ul. Brzozowa, ul. Grzybowa, ul. Jarzębinowa, ul. Jodłowa, ul. Kasztanowa, ul. Klonowa, ul. Krokusowa, ul. Leśna, ul. Lipowa, ul. Modrzewiowa, ul. Polna, ul. Rolna, ul. Rypińska, ul. Sosnowa, ul. Spokojna, ul. Świerkowa, ul. Topolowa, ul. Warszawska, ul. Wąska, ul. Wiśniowa, ul. Wrzosowa.

Rysunek 2. Podział miasta Skępe na jednostki struktury przestrzennej (JSPM)

II Obszar historycznego centrum miasta

Źródło: Opracowanie własne

Żadna z tak wyznaczonych jednostek nie zajmuje więcej niż 20% powierzchni Gminy i nie koncentruje więcej niż 30% jej mieszkańców. Ponadto dokonany podział umożliwia pozyskanie wiarygodnych danych, zarówno na potrzeby delimitacji, jak i późniejszego monitoringu wdrażania programu rewitalizacji. Suma powierzchni wydzielonych jednostek jest równa powierzchni części miejskiej Gminy, w związku z czym analizie zostało poddane całe miasto.

Tabela 8. Podział miasta Skępe na jednostki strukturalne

JSPM	Ludność (os.)	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Miasto	3610	47,44 %	744,86	4,17
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	489	6,43%	425,27	2,38
II Obszar historycznego centrum miasta	232	3,05%	5,59	0,03
III Obszar starszej zabudowy	2029	26,67%	152,81	0,86
IV Obszar nowej zabudowy	860	11,30%	161,19	0,90

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Skępe

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze miejskim Gminy Skępe nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich jednostek strukturalnych celem identyfikacji stanu kryzysowego poniższymi wskaźnikami:

- ♦ Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;
- ♦ Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym;
- ♦ Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze;
- ♦ Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej względem ogółu budynków danego obszaru.

Analiza problemów w sferze starzejącego się społeczeństwa.

Analizę problemów w sferze starzejącego się społeczeństwa zbadano poprzez wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym, który dla gminy wynosi 27,38%. Wskaźnik ten jest wyższy od średniej dla gminy we wszystkich jednostkach za wyjątkiem II Obszaru historycznego centrum miasta.

Tabela 9. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

JSPM	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym
Miasto i Gmina Skępe	4847	1327	27,38%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	301	91	30,23%
II Obszar historycznego centrum miasta	160	43	26,88%
III Obszar starszej zabudowy	1366	377	27,60%
IV Obszar nowej zabudowy	553	160	28,93%

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Skępe

Analiza problemów w sferze bezrobocia.

Analizę problemów w sferze bezrobocia zbadano poprzez wskaźnik udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym. Wskaźnik w gminie średnio wynosi 13,45% i w obszarze miasta przekracza w obszarze: I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich.

Tabela 10. Udział udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym

JSPM	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	Udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym
Miasto i Gmina Skępe	4847	652	13,45%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	301	44	14,62%
II Obszar historycznego centrum miasta	160	12	7,50%
III Obszar starszej zabudowy	1366	154	11,27%
IV Obszar nowej zabudowy	553	48	8,68%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skępe

Problemy w sferze ubóstwa.

Wskaźnik udziału dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w gminie średnio wynosi 35,98%. Wskaźnik ten osiąga wartości większe od średniej dla gminy w I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich.

Tabela 11. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym samym wieku

JSPM	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci
Miasto i Gmina Skępe	1512	544	35,98%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	86	34	39,53%
II Obszar historycznego centrum miasta	41	14	34,15%
III Obszar starszej zabudowy	357	117	32,77%
IV Obszar nowej zabudowy	152	38	25,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skępe

Problemy w sferze innej niż społeczna.

Zbadano występowanie problemów w sferze infrastrukturalnej poprzez zbadanie wskaźnika udziału budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej względem ogółu budynków. Wskaźnik ten w obszarze miasta wynosi średnio 64,49%. W obszarze miasta najmniej korzystną sytuację pod tym względem notuje się w I Obszarze funkcjonalnym Jezior Skępskich niekorzystna sytuacja występuje też w IV Obszarze nowej zabudowy.

Tabela 12. Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej względem ogółu budynków danego obszaru

JSPM	Liczba budynków	Liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej	Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej względem ogółu budynków danego obszaru
Miasto i Gmina Skępe	1163	750	64,49%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	190	57	30,00%
II Obszar historycznego centrum miasta	82	81	98,78%
III Obszar starszej zabudowy	585	427	72,99%
IV Obszar nowej zabudowy	306	185	60,46%

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Skępe

Zestawienie wartości badanych wskaźników

Tabela 13 zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników.

Tabela 13. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego

JSPM	Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym	Udziału bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym samym wieku	Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej względem ogółu budynków danego obszaru
Miasto i Gmina Skępe	27,38%	13,45%	35,98%	64,49%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	30,23%	14,62%	39,53%	30,00%
II Obszar historycznego centrum miasta	26,88%	7,50%	34,15%	98,78%
III Obszar starszej zabudowy	27,60%	11,27%	32,77%	72,99%
IV Obszar nowej zabudowy	28,93%	8,68%	25,00%	60,46%

Koncentracja przynajmniej jednego wskaźnika ze sfery społecznej i jednego wskaźnika ze sfery pozaspołecznej, których wartości są mniej korzystne od średnich gminy występuje w I Obszarze funkcjonalnym Jezior Skępskich oraz IV Obszarze nowej zabudowy.

4.2 Analiza sołectw i obszarów, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Dalsza delimitacja nastąpiła poprzez badanie wytypowanych sołectw pod kątem występowania przestrzeni zdegradowanych. Na terenie sołectw Boguchwała, Huta, Lubówiec, Moczadła, Rumunki Skępskie, Wioska nie występują przestrzenie zdegradowane.

Zatem ww. sołectwa zbadano pod kątem występowania, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w obszarze gospodarczym i/lub przestrzenno-funkcjonalnym i/lub technicznym. W tym celu zastosowano dodatkowy wskaźnik negatywne zjawisko w sferze gospodarczej: liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym (dane szczegółowe w tabeli 5), zestawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Występowanie niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Sołectwo	Ilość występujących zjawisk problemowych w sferze społecznej	Liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych	Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym
Miasto i Gmina Skępe	-	517	10,67
Boguchwała	2	7	7,07
Czermno	1	7	4,19
Franciszkowo	1	1	2,17
Huta	2	8	7,69
Jarczewo	1	3	1,94
Likiec	1	7	5,43
Lubówiec	2	6	6,74
Ławiczek	1	3	4,62
Łąkie	1	18	6,10
Moczadła	2	4	2,01
Sarnowo	1	4	8,00
Rumunki Skępskie	2	3	4,48
Wioska	2	15	6,91
Wólka	0	42	11,97
Żagno	1	26	9,35
Żuchowo	0	9	5,77

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pod kątem występowania stanu kryzysowego wykazała, że obszarem zdegradowanym w gminie na **obszarze wiejskim** jest sołectwo Boguchwała, Huta, Lubówiec, Moczadła, Rumunki Skępskie oraz Wioska. Natomiast na **obszarze miejskim** obszarem zdegradowanym jest **I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich** oraz **IV Obszarze nowej zabudowy**. Łącznie obszar zdegradowany zamieszkuje 22,96% ludności gminy i zajmuje 35,30% obszaru gminy – tabela 15.

Tabela 15. Obszar zdegradowany

	Powierzchnia		Ludność	
	[ha]	[%]	[os.]	[%]
Gmina	17 871	100	7 609	100
Obszar zdegradowany	6307	35,30	1746	22,96
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	425	2,38	489	6,43
IV Obszar nowej zabudowy	161	0,90	860	11,30
Boguchwała	1880	10,52	168	2,21
Huta	1880	10,52	168	2,21
Lubówiec	643	3,6	145	1,91
Moczadła	1015	5,68	323	4,24
Rumunki Skępskie	1070	5,99	108	1,42
Wioska	518	2,90	352	4,63

Granice wyznaczonego obszaru zdegradowanego przedstawiono na rysunku 3.

5 OBSZAR REWITALIZACJI GMINY

Ze względu na wyznaczonym obszarze zdegradowanym został przekroczony limit 30% mieszkańców oraz 20% powierzchni niezbędne było przeprowadzenie dodatkowych analiz. Podstawa dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji było wytypowanie obszarów o największej liczbie problemów. Jak wynika z zestawienia w tabeli 13 w przypadku obszaru miejskiego, zdecydowanie największa liczba problemów występuje w **I Obszarze funkcjonalnym Jezior Skępskich**, który tym wskazany został jako obszar rewitalizacji.

W przypadku obszarów wiejskich zidentyfikowano 6 sołectw, gdzie wystąpiły po 3 problemy (2 społeczne i 1 w innych sferach) – tabela 7. Dlatego obszar rewitalizacji wyznaczono zgodnie z pkt 8 rozdziału 6.4.2 „Zasad programowania...”, zgodnie z którym, w pierwszej kolejności do rewitalizacji należy przyjąć te sołectwa, gdzie będą realizowane działania na rzecz adaptacji przestrzeni zdegradowanej na cele rozwoju gospodarczego. Ponieważ w sołectwach znajdujących się w obszarze zdegradowanym nie występuje przestrzeń zdegradowana, za podstawę zawężenia przyjęto działania, które zapewnią efekty rewitalizacyjne w miejscowościach o największej liczbie mieszkańców (działania zapewniające możliwie najszersze oddziaływanie społeczne). W tym wypadku największa liczba mieszkańców (352 osoby) **występuje w sołectwie Wioska**, które tym samym zostało włączone jako obszar rewitalizacji.

Ostatecznie obszar rewitalizacji w Gminie Skępe stanowią dwa obszary, są to: sołectwo Wioska w części wiejskiej oraz I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich w części miejskiej. Powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 943 ha, co stanowi 5,28% powierzchni gminy, zamieszkuje go 841 mieszkańców, czyli 11,06% ogółu ludności w gminie, co zestawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Powierzchnia i ludność Gminy Skępe objęta rewitalizacją

	Powierzchnia		Ludność	
	[ha]	[%]	[os.]	[%]
Gmina	17 871	100	7 609	100
Obszar rewitalizacji	943	5,28%	841	11,06%
I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich	425	2,38%	489	6,43%
Wioska	518	2,90%	352	4,63%

Rysunek 3. Mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe

Działania rewitalizacyjne w Gminie Skępe koncentrować się będą na:

Zwiększeniu partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej

Zarówno sołectwo Wioska oraz Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich spełniają warunki określone dla powyższego celu:

- wykazują wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej wyrażony poprzez udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny.

W sołectwie Wioska udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym samym wieku na tym obszarze wynosi 58,44% i jest wyższy od przeciętnej w gminie o 22,46 punktu procentowego.

W Obszarze funkcjonalnym Jezior Skępskich udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym samym wieku na tym obszarze wynosi 39,53% i jest wyższy od przeciętnej w gminie wynoszącej o 3,55 punktu procentowego.

- lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących

Lokalny samorząd posiada listy intencyjne od Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących na tych obszarach.

6 DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Sołectwo Wioska

Sołectwo Wioska położona jest na obrzeżach gminy w zachodniej części. Jego powierzchnia wynosi 518 ha. Wioska sąsiaduje z miastem Skępe i sołectwami Jarczewo i Żagno należącymi do Gminy Skępe oraz z sąsiednią gminą Lipno. Jest obszarem typowo popegeerowskim, gdzie kumuluje się szereg problemów społecznych związanych z małą aktywnością ludności oraz małą podażą miejsc pracy.

Sołectwo zamieszkuje 352 osób, struktura ludności przedstawia się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 21,87% (77 os.),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 61,64% (217 os.),
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 16,49% (58 os.).

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności w wieku produkcyjnym w sołectwie wynosi 26,73% i jest niższy niż średni wskaźnik dla gminy – 27,38% jednak wyższy niż średnia dla obszarów wiejskich gminy, gdzie wynosi 26,59%. Wskaźnik obciążenia demograficznego, liczony jako stosunek mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym, wynosi 35 i kształtuje się mniej korzystnie niż wskaźnik dla gminy – 23.

W 2015 r. w Wiosce liczba bezrobotnych wynosiła 56 osoby, z czego 17 osób było bezrobotne powyżej 12 miesięcy, a 12 osób pow. 24 miesięcy. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym sołectwa kształtował się na poziomie 25,81% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy (13,45).

W 2015 r. ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało 74 osób. Odsetek osób korzystających z pomocy wynosił 21,02% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy (16,15). Niekorzystnie kształtował się również udział liczby dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny – wyniósł on dla sołectwa 58,44%, dla gminy kształtował się natomiast na poziomie 35,98%. Głównym powodem korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo (28,9% korzystających z pomocy) i bezrobocie (25,5%). Istotnym powodem jest także wielodzietność lub potrzeba ochrony macierzyństwa (14,1%) i niepełnosprawność (7,4%).

Na terenie sołectwa Wioska liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 15. Liczba ta utrzymuje się na podobnym poziomie od wielu lat. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 6,91 i jest niższy od średniej dla gminy (10,67).

W sołectwie Wioska znajduje się świetlica wiejska, która nie jest dostosowana do celów rozwojowych i edukacyjnych mieszkańców, wymaga gruntownego remontu i doposażenia, które pozwoliłoby na przeprowadzanie szkoleń, a także spotkań jak i utworzenia na tej bazie kół zainteresowań. Na obszarze sołectwa, brak innej infrastruktury społecznej czy sportowo-rekreacyjnej.

Na terenie sołectwa znajduje się 30 nieruchomości podłączonej do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, gdzie ścieki odprowadzane są do oczyszczalni w Skępem.

Podsumowanie problemów występujących w sołectwie:

- ✓ Wysoki odsetek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 miesięcy i dłużej;
- ✓ Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej;
- ✓ Wysoki udział liczby dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny;
- ✓ Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym;
- ✓ Brak infrastruktury rekreacyjnej i kulturowej w tym brak oferty aktywizującej społeczeństwo, zarówno młodzież jak i osoby starsze jak i bezradne i bezrobotne;
- ✓ Brak podaży miejsc pracy – niska przedsiębiorczość mieszkańców.

Przeprowadzone badania i konsultacje społeczne w trakcie opracowania programu rewitalizacji wskazały jako główne problemy społeczne:

- mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej,
- trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym,
- niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi,
- problemy wychowawcze,
- niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych,
- zażywanie środków odurzających,
- niewystarczająca współpraca sąsiedzka.

Jako główne problemy gospodarcze wskazano:

- bezrobocie,
- zatrudnienie „na czarno”,
- emigracja ludzi młodych,
- niskie kwalifikacje,
- brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach.

Jako główne problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym wskazano:

- zły stan dróg i chodników,
- niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych,
- niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych,
- mała ilość obiektów turystycznych,
- zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej.

I Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich

Jest to południowa część miasta Skępe na terenie której znajdują się 3 jeziora - Wielkie, Małe i Święte. Jego powierzchnia wynosi 425 ha. Obszar zamieszkuje 489 osób, struktura ludności przedstawia się następująco:

- Ludność w wieku przedprodukcyjnym: 19,85% (97 os.),
- Ludność w wieku produkcyjnym: 61,55% (301 os.),
- Ludność w wieku poprodukcyjnym: 18,60% (91 os.).

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności w wieku produkcyjnym w obszarze wynosi 30,23% i jest wyższy niż średni wskaźnik dla gminy – 27,38%. Na terenie obszaru liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 42, co daje wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na poziomie 13,95, przy średniej dla gminy 10,67, jednak jest niższy niż wskaźnik dla miasta, gdzie wynosi 14,87.

W 2015 r. liczba bezrobotnych wynosiła 44 osoby. Udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym kształtował się na poziomie 14,62% i był wyższy niż wskaźnik dla gminy – 13,45%. W obszarze tym występuje stosunkowo liczna grupa długotrwale bezrobotnych. Osoby bezrobotne powyżej 12 miesięcy stanowią 2,66 % osób w wieku produkcyjnym, gdzie średnia dla miasta wynosi 1,72%, a osoby bezrobotne pow. 24 miesięcy stanowi 13,64 ogółu bezrobotnych, przy średniej dla miasta 12,40%.

W 2015 r. ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało 171 osób, co daje odsetek osób korzystających z pomocy na poziomie 34,97% ,który jest wyższy niż wskaźnik dla gminy (16,15). Podobnie niekorzystnie wypada odsetek rodzin – stałych beneficjentów pomocy, który w tym obszarze wynosi 30,73%, przy średniej dla gminy 21,82%. Niekorzystnie kształtował się również udział liczby dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – wyniósł on 39,53%, gdzie dla gminy kształtował się na poziomie

35,98%. Głównym powodem korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo (42,7% korzystających z pomocy) i bezrobocie (31,6%). Istotnym powodem jest także niepełnosprawność (12,3%), długotrwała choroba (5,8%) i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gosp. domowego (5,8%).

Obszar położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie jezior, które teoretycznie stanowią dużą atrakcyjność środowiskową i turystyczną. Jednak obecnie brakuje odpowiedniej infrastruktury pozwalającej na korzystanie z tych walorów. Przede wszystkim nie ma zagospodarowanych terenów przyjeziornych, brakuje uporządkowanych nabrzeży, plaż, pomostów i ścieżek. Podobnie brakuje obiektów małej architektury jak i miejsc wypoczynkowych czy wypożyczalni sprzętu pływającego. Istniejący amfiteatr jest zniszczony, przez co jest nieużytkowany, brak pozostałej infrastruktury powoduje, że nie ma obecnie miejsca dla prowadzenia aktywizacji mieszkańców w tym obszarze. W przypadku prac związanych z zagospodarowaniem tych obszarów należy uwzględnić szereg ograniczeń związanych z położeniem w obszarze objętego ochroną, o czym szczegółowo napisano poniżej. Ograniczenia te mają zapobiegać degradacji tych terenów, ale mają też wpływ na aktywność społeczną i gospodarczą w tym rejonie.

Na terenie obszaru znajduje się 57 nieruchomości podłączonej do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, co stanowi, że tylko ok 30% budynków w tym obszarze korzysta z kanalizacji miejskiej. Jest to szczególnie niekorzystne ze względu na sąsiedztwo jeziora, gdzie przedostają się zanieczyszczenia z nieszczelnych zbiorników bezodpływowych (szamb), których średni wiek przekracza znacznie ponad 40 lat (większość zabudowy w tym regionie pochodzi z lat 1950- 1970).

Istotnym elementem tego obszaru są walory środowiskowe. Obszar funkcjonalny Jezior Skępskich oraz częściowo Sołectwo Wioska znajduje się na Obszarze Chronionego Krajobrazu Jezioro Skępskie. Celem ochrony na tym obszarze jest zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk obrębu kompleksu leśnego Skępe, ochrona fragmentu Wysoczyzny Dobrzyńskiej w tym obszarów źródłiskowych meandrującej rzeki Mień, ochrona zbiorników wód powierzchniowych (naturalnych, płynących i stojących) wraz z pasem roślinności okalającej. Obszar ten położony jest w obrębie Wysoczyzny Dobrzyńskiej, we wschodniej części Sandru Skrwy.

Oś hydrograficzną omawianego terenu stanowi rzeka Mień, która przepływa przez kompleks stawów i zespół jezior skępskich. W zespole jezior największym jest Jezioro Skępskie Wielkie zajmujące powierzchnię 120 ha. Uzupełnienie sieci wodnej stanowią jeziora: Skępskie Małe, Święte, Mielno, rzeka Mień, kompleks stawów, jezioro Łąkie oraz system cieków i drobnych oczek wodnych. Głównym składnikiem szaty roślinnej są bory sosnowe.

Powierzchnia obszaru objętego ochroną wynosi 12.641,48 ha. Na obszarze tym wprowadzono się następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalnej gospodarki wodnej lub rybackiej;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Inne formy ochrony przyrody znajdujące się w pobliżu obszaru rewitalizacji:

- ♦ Rezerwat Przyrody Torfowisko Mieleńskie – odległość od granicy obszaru rewitalizacji IOFJS – 0,5 km; odległość od granicy obszaru rewitalizacji SW – 3,5 km. Florystyczny i torfowiskowy rezerwat przyrody. Obejmuje obszar torfowiska niskiego i przejściowego o powierzchni 16,04 ha. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zbiorowisk roślinności o charakterze naturalnym z udziałem rzadkich gatunków reliktowych.
- ♦ Rezerwat Przyrody Przełom Mieni – odległość od granicy obszaru rewitalizacji IOFJS – 3,0 km; odległość od granicy obszaru rewitalizacji SW – 3,0 km. Rezerwat krajobrazowy, w którym ochroną objęto meandrujące zakola rzeki Mień.
- ♦ Rezerwat Przyrody Uroczysko Stary Zagaj – odległość od granicy obszaru rewitalizacji IOFJS – 2,8 km; odległość od granicy obszaru rewitalizacji SW – 2,8 km. Drzewostan tworzą tu przeważnie dąbrowy świetliste.
- ♦ Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk Torfowisko Mieleńskie (kod obszaru PLH040018) – odległość od granicy obszaru rewitalizacji IOFJS – 0,6 km; odległość od granicy obszaru rewitalizacji SW – 3,6 km. Torfowisko ważne dla zachowania różnorodności biologicznej Polski. Cenne florystycznie torfowisko przejściowe nad jeziorem Mielno, chronione jako rezerwat przyrody. Gromadzi bogatą populację reliktowej brzozy niskiej, a także rzadkie mchy.
- ♦ Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk Stary Zagaj (kod obszaru PLH 040038) – odległość od granicy obszaru rewitalizacji IOFJS – 2,9 km; ; odległość od granicy obszaru rewitalizacji SW – 2,9 km. Obszar obejmuje brzeżny, najbardziej żyzny fragment dużego kompleksu leśnego na południe od Skępego. Położony jest po wschodniej stronie

niewielkiego cieku - dopływu rzeki Mień. Dominuje w nim drzewostan liściasty porastający silnie pofałdowany, morenowy teren i pociętą wąwozami nadrzeczną skarpe. Duże zróżnicowanie siedliskowe przyczyniło się do rozwoju na tym niewielkim obszarze aż siedmiu zespołów leśnych: olsu porzeczkowego, łągu olszowo-jesionowego, łągu wiązowo-jesionowego, formy niżowej podgórskiego łągu jesionowego, grądu subkontynentalnego, dąbrowy świetlistej i subborealnego boru mieszanego w odmianie sarmackiej. Wartość krajobrazową obszaru podnoszą malownicze wąwozy wydrążone przez stale i okresowe cieki.

Podsumowanie problemów występujących w sołectwie:

- ✓ Wysoki odsetek osób bezrobotnych względem ludności w wieku produkcyjnym;
- ✓ Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej;
- ✓ Wysoki udział liczby dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny;
- ✓ Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym;
- ✓ Brak infrastruktury rekreacyjnej i kulturowej w tym brak oferty aktywizującej społeczeństwo, zarówno młodzież jak i osoby starsze jak i bezradne i bezrobotne;
- ✓ Niski poziom skanalizowania wpływa bezpośrednio na zanieczyszczenie jeziora.

Przeprowadzone badania i konsultacje społeczne w trakcie opracowania programu rewitalizacji wskazały jako główne problemy społeczne:

- mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej,
- zaśmiecanie okolicy,
- zażywanie środków odurzających,
- wandalizm, przestępczość, bójki,
- przemoc rodzinna,
- niewystarczająca współpraca sąsiedzka,
- trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym,
- osoby i rodziny doświadczające ubóstwa.

Jako główne problemy gospodarcze wskazano:

- brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców,
- zatrudnienie „na czarno”,
- emigracja ludzi młodych,
- brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach.

Jako główne problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym wskazano:

- zły stan dróg i chodników,
- niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych,
- utrudnione połączenia komunikacyjne,
- opuszczone i zdewastowane tereny,
- niewystarczające zasoby mieszkaniowe,
- mała ilość miejsc parkingowych,
- niewystarczające zasoby mieszkaniowe,
- brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu,
- zdewastowane i opuszczone tereny,
- brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej.

Ponadto w trakcie badania jako główne zadanie dla tego obszaru mieszkańcy wskazywali na potrzebę oczyszczenia jeziora i uporządkowania terenu wokół jeziora.

7 WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Gmina Skępe określiła wizję obszaru rewitalizacji jako:

W 2022 roku mieszkańcy sołectwa Wioska oraz Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępskich poprzez działania w sferze kulturalnej, rekreacyjnej i przestrzenno – funkcjonalnej, będą aktywnym społecznie i zintegrowanym środowiskiem, co przyczyni się do spadku liczby osób korzystających z pomocy społecznej oraz osób bezradnych i biernych zawodowo oraz bezrobotnych.

Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy. Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano dwa główne problemy społeczne: bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe oraz wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. Na obszarze miasta zdiagnozowano znaczny odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym, co tworzy problem dotyczący seniorów. Ponadto na obszarze rewitalizacji występuje problem niskiej przedsiębiorczości mieszkańców oraz niski poziom rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej.

Na podstawie diagnozy obszaru rewitalizacji, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz na podstawie konsultacji z mieszkańcami, zaplanowano projekty rewitalizacyjne mające na celu niwelację przedstawionych powyżej problemów. Podstawą realizacji działań będzie aktywizacja społeczna i zawodowa skierowana do ww. grup społecznych. Zakład się, że planowana interwencja spowoduje wzrost aktywności społecznej poprzez uczestnictwo we wspólnych inicjatywach, takich jak działalność lokalnych klubów i kół zainteresowań. Planuje się również porady psychologiczne dla beneficjentów pomocy społecznej oraz organizację zajęć edukacyjnych mających na celu wzrost kompetencji, co wpłynie na lepsze odnalezienie się ich na rynku pracy. Bardzo ważne jest kreowanie zachowań aktywnych, od najmłodszych lat, dlatego część spotkań skierowana jest do młodzieży. W zakresie działań na rzecz dzieci i młodzieży stan kryzysowy wynika z już obecnie dużej skali wykluczenia powodowanego zbyt niskimi budżetami rodzin oraz, co jest szczególnie dużym zagrożeniem dla rozwoju, ryzyko dziedziczenia biedy przez kolejne pokolenie, wynikające z przejmowaniem zachowań w rodzinie. Zatem interwencja w tym zakresie powinna polegać przede wszystkim na stymulowaniu aktywności zawodowej rodziców/opiekunów, co powinno doprowadzić do poprawy sytuacji materialnej rodzin. Jednak analiza sytuacji społeczno-gospodarczej oraz sytuacji społecznej wykazuje, że zła sytuacja

materialna jest wynikiem niechęci mieszkańców do podejmowania jakiejkolwiek aktywności w celu zmiany swojej sytuacji. Zatem podstawowym celem interwencji ma być stymulowanie rozwoju społecznego poprzez realizację programu aktywizującego, rozwijającego i włączającego społecznie wśród różnych grup społecznych w tym poprzez współpracę międzypokoleniową w modernizowanych pomieszczeniach świetlicy. W ramach działań aktywizujących zaplanowano także zajęcia edukacyjne poszerzające zainteresowania oraz zwiększające wiedzę i umiejętności. Działania te mają doprowadzić do zmiany postaw, a w konsekwencji i poprawy warunków materialnych ludności i zmniejszenia liczby odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.

Dla aktywizacji zawodowej zaplanowano projekty szkoleniowe i edukacyjne związane z kreowaniem przedsiębiorczości. W tym zakresie przewidziano organizowanie warsztatów zawodowych związanych z rękodziełem i rzemiosłem oraz spotkania i warsztaty z ekspertami i konsultantami, co ułatwi zakładanie przez mieszkańców własnych działalności oraz poszukanie pracy lepiej płatnej.

Szczególne działania przewidziano dla osób w wieku poprodukcyjnym (osoby starsze), których udział na obszarze rewitalizacji jest coraz większy i narasta ich izolacja. Problemem jest niewystarczająca oferta skierowana do tej grupy osób, co powoduje, że narasta marginalizacja i wykluczenie. W związku z tym zaplanowano stworzenie klubu seniora, gdzie organizowane będą spotkania i różnego typu zajęcia aktywizujące w tym działania w zakresie aktywizacji ruchowej wpływające na kondycję psychiczną i fizyczną seniorów. Zaplanowane projekty społeczne wymagają przygotowania odpowiednich miejsc dla odpoczynku i aktywnego spędzania czasu na powietrzu. Miejsca te sprzyjają budowaniu relacji społecznych i są ważnym czynnikiem wzmacniania kapitału społecznego obszaru rewitalizacji. Miejsca takie stanowią również środowisko wielopokoleniowej integracji mieszkańców, co poprzez poznanie wzajemnych potrzeb i problemów prowadzi do zrozumienia zarówno wśród społeczności osób starszych jak i innych grup, w szczególności ludzi młodych i wykluczonych.

Realizacja zadań w zakresie aktywizacji społecznej wymaga dostępności do infrastruktury (remont świetlicy wiejskiej, przebudowa amfiteatru, zagospodarowanie terenów publicznych), co bezpośrednio wpłynie na praktyczne możliwości realizacji zaplanowanych działań. W obszarze rewitalizacji. Zaplanowano również działania w zakresie systemu kanalizacji, które stanowią rozwiązanie jednego z problemów w obszarze rewitalizacji i będzie też wpływać na jakości terenów publicznych związanych z jeziorem. Kluczowym elementem integrującym umożliwiającym realizację wielu projektów i inicjatyw społecznych będzie funkcjonowanie Centrum integracyjno-rekreacyjnego działającego w oparciu o zagospodarowanie zdegradowanych terenów jezior Skępskich. W tym celu przewidziane są prace dotyczące modernizacji amfiteatru oraz otoczenia w

przestrzeni publicznej, tak aby możliwe było tam przeprowadzanie szkoleń, warsztatów i występów artystyczno-promocyjnych oraz zajęć w zakresie aktywizacji ruchowej. Dzięki nowym projektom wzrośnie potencjał społeczno-gospodarczy, co będzie wpływać na jakość życia mieszkańców.

Odnowa zdegradowanych obszarów przyczyni się do poprawy estetyki całego obszaru gminy i wzrostu jej atrakcyjności dla mieszkańców, co będzie także oddziaływać na sferę gospodarki a zatem i na zwiększenie dochodów wśród najuboższych rodzin. Zaplanowane działania spowodują wystąpienie efektu synergicznego, który wpłynie na poziom życia wszystkich mieszkańców obszarów rewitalizacji. W wyniku działań eliminujących negatywne zjawiska, poprawi się wizerunek gminy i nastąpi ogólne polepszenie warunków dla wprowadzanych zmian. Proces wdrażania wizji stanie się dalszym impulsem dla rozwoju gminy.

8 CELE REWITALIZACJI I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Dla Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe określono następujący cel:

❖ **Aktywizacja społeczna sołectwa Wioska oraz I Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępskich.**

Dla jego osiągnięcia zakłada się zrealizowanie działań z następujących kierunków:

- I. Aktywizacja społeczna i integracja osób zagrożonych wykluczeniem.
- II. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- III. Polepszenie jakości infrastruktury społecznej i technicznej.

Przedsięwzięcia i projekty

KIERUNEK DZIAŁAŃ 1. Aktywizacja społeczna i integracja osób zagrożonych wykluczeniem

PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.1 Działania integrujące i aktywizujące

- 1.1.1 Projekt aktywizujący dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
- 1.1.2 „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa.
- 1.1.3 Projekty aktywizujące dla seniorów.
- 1.1.4 Cykl zawodów wędkarskich.
- 1.1.5 Projekt aktywizujący dla bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych.

KIERUNEK DZIAŁAŃ 2. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem

PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych

- 2.1.1 Kurs komputerowy
- 2.1.2 Kurs zawodowy dla dorosłych
- 2.1.3 „Bądź przedsiębiorczy”
- 2.1.4 Projekt informacyjno-animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej

KIERUNEK DZIAŁAŃ 3. Polepszenie jakości infrastruktury społecznej i technicznej

PRZEDSIĘWZIĘCIE 3.1. Rozwój infrastruktury społecznej

- 3.1.1 Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Wiosce wraz z infrastrukturą towarzyszącą

3.1.2. Modernizacja amfiteatru oraz terenów publicznych nad jeziorem.

3.1.3. Budowa ścieżki pieszo - rowerowej

PRZEDSIĘWZIĘCIE 3.2. Poprawa jakości infrastruktury technicznej

3.2.1. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej

Poszczególnym przedsięwzięciom przypisano adekwatne wskaźniki rezultatu i produktu, których osiągnięcie potwierdzi skuteczne zrealizowanie celów rewitalizacji, co przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 17. Wskaźniki dla celów rewitalizacji w sołectwie Wioska

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy
Stosunek osób bezrobotnych pozostających bez pracy 12 mcy i dłużej względem ludności w wieku produkcyjnym (%)	7,8	4,2
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	58,4	36,4
Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)	6,9	9,7
Liczba osób korzystających ze rewitalizowanych obszarów (os)	0	80
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (os)	0	45
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (os)	0	18
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (os)	0	8
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	1
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna (os)	0	22

Tabela 18. Wskaźniki dla celów rewitalizacji w Obszarze funkcjonalnym Jezior Skępskich

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	39,5	36,0
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%)	14,6	13,4
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	2
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów (os)	0	147
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem, u których wzrosła aktywność (os)	0	36

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (os)	0	32
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	16
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0	10
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0	4
Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych (szt.)	0	4
Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej względem ogółu budynków danego obszaru (%)	30	60

9. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań niezbędne jest wskazanie głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W poniższej tabeli wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów.

Tabela 19. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji	Przedsięwzięcie	Projekt	Typ projektu	Opis projektu					Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	
CEL REWITALIZACJI: Aktywizacja społeczna sołectwa Wioska oraz Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępskich									
KIERUNEK DZIAŁAŃ 1. Aktywizacja społeczna i integracja osób zagrożonych wykluczeniem									
I Obszar Jezior Skępskich	1.1. Działania integrujące i aktywizujące	1.1.1 Projekt aktywizujący dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	S	Gmina Skępe, NGO	Organizacja zajęć aktywizujących w Obszarze Jezior Skępskich aktywizujących problemowe grupy społeczne: rodziców i dzieci do lat 17 z rodzin pobierających zasiłek, osób bezrobotnych oraz seniorów zagrożonych wykluczeniem, których celem będzie integracja i aktywizacja. Przewiduje się - zatrudnienie animatora organizującego zajęcia dla poszczególnych grup społecznych. Działania mają na celu zachęcenie do udziału w zajęciach NGO – kluby dyskusyjne, spotkania z autorytetami a tym samym do zwiększenia motywacji do zmian - działania we współpracy z ekspertami prowadzącymi zajęcia w ramach działania 2.1.2 i 2.1.3	świątlica wiejska we Wiosce, amfiteatr nad jeziorem	75 000,zł	Prognozowane rezultaty: ▪ Wzrost aktywności społecznej. ▪ Zwiększenie zainteresowania zmianą sytuacji życiowej. ▪ Zapobieganie wykluczeniu. ▪ Zmniejszenie uzależnienia od pomocy społecznej Wskaźnik: - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społ. objętych wsparciem – 27 - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 16 - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem u których wzrosła aktywność - 12	Listy obecności Ankieta monitorująca

Obszar Jezior Skepskich, Wioska	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	1.1.2 „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa	S	Gmina Skepe, NGO	Integracja środowiskowa i międzypokoleniowa skierowana do grup problemowych: rodziców i dzieci z rodzin pobierających zasiłek, osób zagrożonych wykluczeniem i bezrobotnych, których celem będzie aktywizacja poprzez współpracę i udział we wspólnych zajęciach, dzięki której wzrośnie ich aktywność. Przewiduje się - zatrudnienie opiekuna świetlicy środowiskowej, w której będą prowadzone różnego rodzaju zajęcia w formule między pokoleniowej: - wspólne zajęcia z NGO (zajęcia artystyczne, koła zainteresowań, klub gier, kafejka internetowa). - organizacja spotkań z ekspertami (psycholog, doradca zawodowy, itp.) W zajęciach będą uczestniczyć mieszkańcy obu obszarów rewitalizowanych.	świetlica wiejska we Wiosce	94 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - Aktywizacja społeczna bezrobotnych. - Nawiązanie więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych. - Zapobieganie wykluczeniu młodzieży oraz dzieci. - Zwiększenie zainteresowania zmianą sytuacji życiowej. Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 45 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 22 os.	Ankieta monitorująca Listy obecności
I Obszar Jezior Skepskich,	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	1.1.3 Projekty aktywizujące dla seniorów	S	Gmina Skepe, NGO	Organizacja zajęć aktywizujących dla seniorów. W ramach projektu organizowane będą zajęcia ruchowe:, np. zumba, aerobik, nordic-walking, wycieczki rowerowe. Zajęcia mają na celu poprawienie ogólnej kondycji fizycznej osób starszych. Prowadzone będą w plenerze, w tym w ramach Centrum integracyjno-rekreacyjnego nad jeziorem. Projekt przewiduje też zajęcia aktywizujące w postaci kół zainteresowań w ramach, których będą organizowane warsztaty gotowania wg określonej diety, zajęcia komputerowe dla seniorów, warsztaty artystyczne. Projekt przewiduje różne formy zajęć dla różnych aktywności, w ramach działania 1.1.1 i 1.1.2	świetlica wiejska, amfiteatr	150 000,zł	Prognozowane rezultaty: - Poprawa sytuacji życiowej – możliwość wspólnego spędzania czasu. - Poprawa kondycji zdrowotnej i psychicznej. - Zmniejszenie poczucia wykluczenia. Wskaźnik: - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem w programie - 27 os. - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem, u których wzrosła aktywność – 16 os.	Ankieta monitorująca Listy obecności

I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	1.1.4 Cykl zawodów wędkarskich	S	Gmina Sकेpe, NGO	Integracja społeczna różnych środowisk, w tym w szczególności seniorów, bezrobotnych i osób zagrożonych wykluczeniem. Zachęcenie do aktywności i współpracy społecznej. Wskazanie możliwości aktywizacji zawodowej w oparciu o wędkarstwo i rybołówstwo, w tym oferta przetworów rybnych. Organizowane przez NGO - Polski Związek Wędkarski oraz animatorów w ramach działania 1.1.1. i 1.1.2 (szkolenia z zasad działania PZW i możliwości prowadzenia połowu ryb). Organizacja cyklicznych imprez i szkoleń – zawody łowieckie wraz z dorocznym festynem. Przewidziane koszty na 1 rok = 8 tys zł x 4 lata W zajęciach będą uczestniczyć mieszkańcy obu obszarów.	Tereny przyjeziorne, amfiteatr	32 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - Poprawa kondycji zdrowotnej i psychicznej. - Zmniejszenie poczucia wykluczenia. - Aktywizacja społeczna bezrobotnych - Zmniejszenie uzależnienia od pomocy społecznej Wskaźnik: - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 58 os - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem w programie - 27 os. - Liczba zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych – 4	Ankieta monitorująca Listy obecności
I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	1.1.5 Projekt aktywizujący dla bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych	S	Gmina Sकेpe, NGO	W ramach projektu planuje się przygotowanie zindywidualizowanej oferty wsparcia ułatwiającego powrót na rynek pracy. Będą to działania opiekuna środowiskowego oparte o różnego rodzaju narzędzie o charakterze indywidualnym, rodzinnym, środowiskowym. Działania mają na celu zachęcenie do udziału w zajęciach aktywizujących NGO oraz szkoleniach organizowanych przez gminę i urząd pracy. Na tej bazie planowane są także spotkania z ekspertami, którzy będą pomagać doborze odpowiednich szkoleń zawodowych oraz rozpoczęciu działalności gospodarczej (prawnik, księgowy, itp.) - działania we współpracy z ekspertami prowadzącymi zajęcia w ramach działania 2.1.2 i 2.1.3 W zajęciach będą uczestniczyć mieszkańcy obu obszarów rewitalizowanych.	świątelnia wiejska we Wiosce	75 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - zachęcenie do aktywnego udziału w zajęciach aktywizujących, szkoleniach, itp - zachęcenie do aktywnego poszukiwania pracy Wskaźnik: - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 38 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 28 os - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 12 os.	Ankieta monitorująca Listy obecności

KIERUNEK DZIAŁAŃ 2. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem

I Obszar Jezior Skepskich, Wioska	2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych	2.1.1 Kurs komputerowy	S	Gmina Skepe	Organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem, których celem będzie aktywizacja zawodowa i podniesienie kwalifikacji i nabycie nowych umiejętności. Zajęcia ukierunkowane na prowadzenie szkoleń obsługi komputera, programów komputerowych, w szczególności w zakresie posługiwania się mediami społecznościowymi i wykorzystaniem Internetu do promocji i poszukiwania informacji. Szkolenia będą podstawą dla zachęcenia do korzystania z kafejki internetowej. W zajęciach będą uczestniczyć mieszkańcy obu obszarów rewitalizowanych.	świećlica wiejska we Wiosce	40 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nabycie nowych umiejętności wśród osób zagrożonych wykluczeniem, - zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy. Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 32 os. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem, u których wzrosła aktywność - 14 os. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 12 os..	Listy obecności
I Obszar Jezior Skepskich, Wioska	2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych	2.1.2. Kurs zawodowy dla dorosłych	S	Gmina Skepe	Organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem, których celem będzie aktywizacja zawodowa i podniesienie kwalifikacji i nabycie nowych umiejętności. Przewidywane są aktywne formy szkolenia, doradztwo oraz projekty aktywizujące bezrobotnych w formie warsztatów. staże zawodowe W zajęciach będą uczestniczyć mieszkańcy obu obszarów rewitalizowanych.	świećlica wiejska we Wiosce	150 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych - zwiększenie motywacji i wiary we własne siły do powrotu na rynek pracy Wskaźnik: Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 8 os. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20 os.	Listy obecności

I Obszar Jezior Skepskich, Wioska	2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych	2.1.3 „Bądź przedsiębiorczy”	G	Gmina Skepe /NGO	Organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem, których celem będzie aktywizacja zawodowa i podniesienie kwalifikacji i nabycie nowych umiejętności. Zapoznanie z wiedzą niezbędną dla każdego początkującego przedsiębiorcy, dotyczącą: formalności urzędowych, podatków, źródeł finansowania działalności oraz z aktualnymi przepisami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej. Istotnym elementem będzie współpraca z ekspertami i konsultantami w tym współpraca w ramach NGO. W zajęciach będą uczestniczyć mieszkańcy obu obszarów rewitalizowanych.	świećlica wiejska we Wiosce	40 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych - zwiększenie motywacji i wiary we własne siły - wzrost aktywności gospodarczej Wskaźnik - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 30 os. - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 4 os.	Listy obecności, Badanie dalszych losów uczestników projektu
I Obszar Jezior Skepskich, Wioska	2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych	2.1.4. Projekt informacyjno-animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej	G	Gmina Skepe	Organizacja szkoleń dla osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem, których celem będzie aktywizacja zawodowa i podniesienie kwalifikacji i nabycie nowych umiejętności. Przekazanie podstawowych informacji dla wytypowanej grupy osób bezrobotnych o możliwości tworzenia spółdzielni socjalnej. W zajęciach będą uczestniczyć mieszkańcy obu obszarów rewitalizowanych.	świećlica wiejska we Wiosce	24 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - nabycie nowych umiejętności wśród osób bezrobotnych - wzrost aktywności gospodarczej - zapobieganie wykluczeniu osób bezrobotnych Wskaźnik: - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu – 5 - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 15 os.	Listy obecności
KIERUNEK DZIAŁAŃ 3. Polepszenie jakości infrastruktury społecznej i technicznej									

Solęctwo Wioska	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	3.1.1 Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Wiosce wraz z infrastrukturą towarzyszącą	T	Gmina Skepe	Możliwość prowadzenia zajęć w zakresie, szkoleń, warsztatów i integracji społecznej różnych środowisk, w tym w szczególności seniorów, bezrobotnych i osób bezradnych oraz zagrożonych wykluczeniem. W ramach projektu przewiduje się: - remont dachu i pomieszczeń z dostosowaniem do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, - stworzenie sali komputerowej z dostępem do Internetu/ kawiarenka internetowa, - stworzenie sali wykorzystywanej jako świetlica i centrum ekologiczne (wyposażenie sali w modele) - zagospodarowanie terenu, utwardzenie podjazdu/parking	Wioska - świetlica wiejska	500 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ stworzenie wielofunkcyjnego obiektu dla potrzeb edukacji i kultury z salami szkoleniowymi o różnym przeznaczeniu (integracja, szkolenia, klub seniora, świetlica) Wskaźnik Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 80 os. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.	Ankieta monitorująca Dokumentacja odbiorowa/ podwykonawcza
I Obszar Jezior Skepskich	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	3.1.2. Modernizacja amfiteatru oraz terenów publicznych nad jeziorem.	T/ PF	Gmina Skepe	Utworzenie centrum integracyjno-rekreacyjnego, które będzie atrakcyjnym miejscem dla realizacji różnych form aktywizacji, m.in. plenerowych zajęć aktywizujących i integrujących dla seniorów i innych grup społecznych w postaci: warsztatów artystycznych, festynów, wpływających także na aktywizacja gospodarczą. W ramach projektu przewiduje się m.in.: ▪ remont sceny, budowa zaplecza, budowa zadaszenia - dostosowanie do pełnienia funkcji estradowych i szkoleniowych, ▪ utworzenie placu zabaw i siłowni plenerowej dostosowanej do aktywności seniorów, ▪ budowa pomostu, ▪ utworzenie ścieżek spacerowych i ścieżek rowerowych, ▪ Montaż elementów małej architektury.	Obszar Jezior Skepskich	500 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: ▪ ułatwienie dostępu do obiektów rekreacyjnych ▪ zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni, ▪ nadanie przestrzeni nowych funkcji ▪ integracja mieszkańców Wskaźnik: - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 - Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 147 os.	Ankieta monitorująca Dokumentacja odbiorowa/ podwykonawcza

I Obszar Jezior Skępskich,	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	3.1.3. Budowa ścieżki pieszo - rowerowej	T	Gmina Skępe	Projekt obejmuje budowę ścieżki pieszo – rowerowej, zachęcającej do wzrostu zainteresowania mieszkańców zdrowym stylem życia oraz ułatwiającej korzystanie z terenów publicznych o cennych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Umożliwi realizację różnych form aktywizacji seniorów oraz bezrobotnych i osób wykluczonych w tym poprawę kondycji psychofizycznej. Projekt dotyczy prowadzenia ścieżki łączącej centra społeczne i środowiskowe przy jeziorach skępskich. Zamontowanie obiektów bike&ride, montaż ławek, altanek i tablic informacyjnych (plan terenu, instrukcja nordicwalking itp.)	Obszar Jezior Skępskich	500 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - możliwość organizowania zajęć aktywizacyjnych - poprawa atrakcyjności społeczno-gospodarczej Wskaźnik: - Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 260 os. - Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt..	Ankieta monitorująca Dokumentacja odbiorowa/ podwykonawcza
I Obszar Jezior Skępskich,	3.2. Poprawa jakości infrastruktury technicznej	3.2.1. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej	T	Gmina Skępe	Realizacja zadań związanych z siecią kanalizacyjną na terenie miasta Skępe – budowa sieci kanalizacji sanitarnej 8,2 km.	Obszar Jezior Skępskich	6 000 000,00 zł	Prognozowane rezultaty: - poprawa atrakcyjności społeczno gospodarczej - poprawa warunków środowiska Wskaźnik - ilość budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej - 57	Dokumentacja odbiorowa/ podwykonawcza

Źródło: Opracowanie własne

1 S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

Tabela 20. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia ²	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
CEL REWITALIZACJI: Aktywizacja społeczna sołectwa Wioska oraz Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępskich			
KIERUNEK DZIAŁAŃ 3. Rozwój infrastruktury dla wsparcia społeczno-gospodarczego			
I Obszar Jezior Skępskich,	1	PF	Zagospodarowanie brzegów jeziora, uporządkowanie brzegów , budowa pomostów, ustawienie małej architektury,
I Obszar Jezior Skępskich,	2	T/PF	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej łączącej centra społeczne i środowiskowe przy jeziorach skępskich. Zamontowanie obiektów bike&ride, ustawienie małej architektury, ławek, koszy na śmieci

10. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI

Kompleksowość programu rewitalizacji

Podczas programowania procesu rewitalizacji nadrzędną zasadą jaką kierowano się przy wyborze projektów rewitalizacyjnych było zapewnienie ich komplementarności w wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania. Program rewitalizacji gminy Skępe jest kompleksowy, ponieważ:

1. zakłada interwencję nastawioną na rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów,
2. zakłada realizację zadań nastawionych na rozwój problemów społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych,
3. poszczególne działania są ze sobą powiązane i skorelowane, wskutek czego wystąpią korzyści synergiczne,
4. zakłada zmianę postaw społecznych, co jest szczególnie istotne wśród osób długotrwale bezrobotnych oraz młodzieży,
5. zaplanowane działania pozwalają przypuszczać, że problemy zostaną w zauważalny sposób ograniczone.

Formuła projektów zintegrowanych

Formuła projektów zintegrowanych zakłada, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), planuje się również zrealizować projekty społeczne finansowane m. in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), przy czym projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych. W działaniach planowanych do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe są:

- organizacja imprez kulturalnych, konkursów i warsztatów i festynów przy wykorzystaniu środków EFS, środków gminy, jak i środków prywatnych (wolontariat i sponsoring),
- zagospodarowanie obiektów i przestrzeni dla celów kultury, sportu i wypoczynku finansowane ze środków EFRR, środków gminy, jak i środków prywatnych (wolontariat i sponsoring).

Podstawą planowanych działań jest realizacja szeregu działań społecznych, które będą współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Planuje się m.in.:

działania Klubu Seniora, Dom otwarty – świetlica środowiskowa, warsztaty artystyczne oraz szkolenia doskonalenia umiejętności personalnych a także cykl imprez aktywująco integrujących - jako główne przedsięwzięcia w ramach LPR. Na potrzeby realizacji ww. działań dostosowane będą pomieszczenia świetlicy wiejskiej oraz przeprowadzone będzie szereg projektów w zakresie poprawy infrastruktury technicznej i przestrzenno – funkcjonalnej (modernizacja amfiteatru, zagospodarowanie terenów publicznych).

Koncentracja działań

Planowana interwencja odnosi się do zdiagnozowanych problemów i adresowana jest do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ponadto będzie realizowana na obszarze rewitalizacji. Przy czym działania w obu obszarach ze względu na swoje bezpośrednie sąsiedztwo, będą się uzupełniały – część projektów adresowana dla m sołectwa Wioska będzie realizowana w Obszarze funkcjonalnym Jezior Skępski z wykorzystaniem amfiteatru (występy artystyczne) oraz część projektów adresowana dla mieszkańców Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępski realizowana będzie z wykorzystaniem świetlicy we Wiosce (szkolenia, warsztaty, zajęcia artystyczne, spotkania z ekspertami). W szczególności zakłada się, że:

- Działania dotyczące aktywizacji zawodowej adresowane będą wyłącznie do mieszkańców obu obszarów rewitalizacji;
- Działania adresowane dla seniorów adresowane będą do mieszkańców Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępski (dom dziennego pobytu działający w formule klubu seniora) jednak część tych działań realizowana będzie w świetlicy wiejskiej w ramach projektu świetlicy środowiskowej, gdzie planowana jest m.in. integracja międzys środowiskowa i międzypokoleniowa;
- Działania inwestycyjne są planowane wyłącznie na obszarze rewitalizacji;
- Planowana interwencja odnosi się do wszystkich zidentyfikowanych problemów.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna opierać się będzie o zagadnienia i projekty, które realizowane będą poza granicami obszaru rewitalizacji, ale mogą wywierać na niego wpływ:

- wzajemnym dopełnianiu się działań w przestrzeni Gminy realizowanych w ramach różnych programów i strategii rozwoju i mających pośrednie oddziaływanie na działania w sferze rewitalizacji,
- zapobieganiu przenoszeniu problemów na inne tereny, co wynika z przygotowania przez gminę strategii rozwoju dla różnych zadań i celów,

- analizie następstw podejmowanych decyzji dla polityki przestrzennej Gminy.

Planowane do realizacji projekty na terenie Gminy, które będą realizowane poza granicami obszaru rewitalizowanego ale będą miały na niego pośredni lub bezpośredni wpływ to m.in.:

1. Przebudowa drogi gminnej nr 170319C Makówiec - Lubówiec – Jarczewo długości 4,5 km lata 2019 – 2020;
2. Budowa sieci wodociągowej na terenie Miasta i Gminy Skępe długości ok. 32 km lata 2019 – 2021;
3. Przebudowa drogi Kierz – Narutowo długości ok 2,5 km lata 2019 – 2020;
4. Rekultywacja skępskich jezior (J.Małe, J.Wielkie, J.Święte) rok 2022;
5. Przebudowa ulicy Spółdzielczej oraz ulicy Przemysłowej w Skępem długości 1,5 km lata 2019-2020;
6. Modernizacja budynku przedszkola w Wiosce wraz z adaptacją kolejnych pomieszczeń na cele edukacyjne lata 2018 – 2020.

Komplementarność problemowa

Zaplanowane działania rewitalizacyjne koncentrują się na zdiagnozowanych problemach: bezrobociu, w tym bezrobociu długotrwałym oraz uzależnianiu od pomocy społecznej. Ponadto na obszarze miasta zdiagnozowano problem dotyczący seniorów. Jak wskazywali mieszkańcy w trakcie konsultacji i badań społecznych, głównym problemem społecznym jest: mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej, trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym. Natomiast podstawowym problemem w sferze gospodarki jest: emigracja ludzi młodych, niskie kwalifikacje, brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej zwrócono m. in. uwagę na problem braku lub niewystarczającej ilości miejsc rekreacji i spędzania czasu i zgłaszano potrzebę: poprawy stanu dróg i chodników, w tym niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych, zagospodarowania opuszczonych i zdewastowane terenów, w tym terenów wkoło jezior.

Zaplanowane działania zakładają wzajemne oddziaływanie i uzupełnianie. O sukcesie zadecyduje ich kompleksowa realizacja co pokazuje tabela 22. Natomiast opis wzajemnych powiązań przedstawiono poniżej.

Podstawą realizacji działań w zakresie aktywizacji społecznej będzie poprawa dostępności i jakość infrastruktury (remont świetlicy wiejskiej, przebudowa amfiteatru, zagospodarowanie brzegów jeziora, budowa ścieżek pieszo-rowerowych) dzięki czemu znacznie wzrośnie potencjał społeczno-gospodarczy, co będzie wpływać na jakość życia mieszkańców (zaspokajania potrzeb integracyjnych oraz wypoczynkowo-rekreacyjnych). Planowanie działania w Obszarze Funkcjonalnym Jezior Skępskich, w szczególności modernizacja amfiteatru oraz

zagospodarowanie terenów przyjeziornych, mają doprowadzić do poprawy funkcjonalności całego obszaru rewitalizacji, który zarówno w skali miasta jak i gminy może pełnić rolę ośrodka rozwoju i kształtowania konkurencyjności całej gminy. Przede wszystkim dostrzega się niewykorzystany obecnie potencjał wynikający z turystycznego charakteru tego obszaru - położenia w rejonie o bardzo dużych atrakcjach środowiskowych i kulturowych, co oznacza, że obszar może pełnić centrum obsługi ruchu turystycznego na terenie gminy. Umożliwi to rozwijanie usług turystycznych, prowadzenie wypożyczalni sprzętu wodnego, obsługi wędkarzy, koordynowanie działalności gospodarstw agroturystycznych, prowadzenie usług przewozowych dla grup turystycznych, itp. Działania w sferze aktywizacji społecznej i poprawy infrastruktury przyczynią się do aktywizacji gospodarczej i zawodowej.

Dla aktywizacji zawodowej zaplanowano organizowanie warsztatów zawodowych związanych z rękodziełem i rzemiosłem, które będą prezentowały swój dorobek na festynach, czy szkolenia np. z wykorzystania komputerów do komunikacji i aktywizacji zawodowej. Zakłada się, że działania te prowadzone będą m. in. w zmodernizowanej świetlicy wiejskiej we Wiosce, która sąsiaduje z obszarem jezior skępskich, jak i w ramach modernizowanego amfiteatru (zajęcia artystyczne oraz integracyjne). Przede wszystkim projektowane działania mają zachęcić do uczestnictwa we wspólnych inicjatywach, takich jak działalność lokalnych klubów i kół zainteresowań, a tym samym mają doprowadzić do zmiany postaw (poprawa samooceny, integracja i korzystanie z dobrych praktyk międzysąsiedzkich), a w konsekwencji i poprawy warunków materialnych ludności.

Elementem tak zaplanowanej rewitalizacji jest poprawa sytuacji grupy seniorów, osób samotnych i bezradnych wymagających pomocy ze strony gminy w szczególności długotrwale bezrobotnych. Ważnym elementem aktywizacji jest także oddziaływanie na dzieci z rodzin uzależnionych od pomocy społecznej, tak aby zapobiegać efektowi „dziedziczenia biedy”. Zatem zarówno w Skępem jak i we Wiosce zwiększy się podaż usług związanych z aktywnością seniorów i osób niepełnosprawnych, w tym m.in. poprzez aktywność związaną z rekreacją i działalnością NGO (np. zajęcia integrujące w ramach klubu seniora, PZW, wsparcie międzypokoleniowe, opieka dzienna, itp.), koła artystyczne korzystające z pomieszczeń świetlicy wiejskiej jak i amfiteatru, a także ścieżek pieszo-rowerowych. Ponieważ wytypowane obszary rewitalizacji sąsiadują ze sobą, modernizowana infrastruktura będzie służyła działaniom w obu obszarach. Część projektów rewitalizacyjnych wymagających pomieszczeń zamkniętych odnoszących się do problemów Obszaru funkcjonalnego Jezior Skępskich realizowana będzie w świetlicy wiejskiej we Wiosce, podobnie społeczność Wioski będzie korzystać z amfiteatru i terenów przyjeziornych znajdujących się w Obszarze funkcjonalnego Jezior Skępskich. Wpływać to będzie także na wzmocnienie więzi

sąsiedzkich, a przez to i integrację i aktywizację. Jednym z efektów realizacji projektu powinna być oferta międzypokoleniowa, która wpłynie na aktywność seniorów jak i postawy młodzieży. Oferta ta będzie bazowała na świetlicy środowiskowej, gdzie prowadzona będzie m.in. dzienna opieka dla osób starszych wraz z świetlicą dla młodzieży. Efektem tego będzie wykształcenie prawidłowych postaw w zakresie ról społecznych, aktywność społeczna oraz samorozwój.

Na obszarze rewitalizacji widocznym problemem jest również bezrobocie. Jest ono, oprócz ubóstwa, głównym powodem korzystania z pomocy społecznej. Wśród zarejestrowanych osób bezrobotnych dużą część stanowią bezrobotni długotrwale, co w sposób szczególny utrudnia wejście na rynek pracy. W ramach aktywizacji bezrobotnych przewiduje się organizację warsztatów i szkoleń zawodowych. Planuje się też kursy dla początkujących przedsiębiorców oraz projekty informacyjne na temat tworzenia spółdzielni socjalnej.

Zakłada się, że jako działania uzupełniające w Obszarze funkcjonalnym Jezior Skępskich prowadzone będą działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności jezior głównie poprzez uporządkowanie brzegów, wytyczenie ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych, wyznaczenie miejsc rekreacji i wypoczynku. Rozwój terenów przyjeziornych będzie miał przełożenie na aktywność gospodarczą mieszkańców w obszarze rewitalizacji, co powinno przyczynić się do ogólnej aktywizacji tego obszaru w tym do aktywizacji jej mieszkańców. Działania w tym zakresie dotyczyć będą również poprawy infrastruktury kanalizacyjnej i drogowej, co systematycznie jest realizowane przez samorząd w ramach przyjętej strategii rozwoju gminy.

Wszystkie planowane działania się więc bezpośrednio dopełniają, dając efekt synergiczny. Oceniając oddziaływanie programu na poszczególne sfery, należy stwierdzić, że:

- a) oddziaływania na sferę społeczną – zakłada się bezpośrednie i pośrednie oddziaływanie przede wszystkim poprzez działania aktywizujące i włączające adresowane do różnych grup społecznych,
- b) oddziaływania na sferę gospodarczą – zakłada się bezpośrednie i pośrednie oddziaływanie na sferę gospodarczą, głównie poprzez działania aktywizujące zawodowo oraz stworzenie przestrzeni dla rozwoju gospodarczego (zagospodarowanie brzegów jeziora),
- c) oddziaływania na sferę przestrzenno-funkcjonalną – zakłada się bezpośrednie oddziaływanie na sferę przestrzenno-funkcjonalną poprzez zagospodarowania zdegradowanych obszarów (amfiteatr, brzegi jezior) oraz projekty uzupełniające (rozbudowa systemu kanalizacji wpływająca na jakość wody w jeziorach),
- d) oddziaływania na sferę środowiskową – zakłada się pośrednie oddziaływanie na sferę środowiskową, głównie poprzez związek z porządkowaniem przestrzeni, adaptacją przestrzeni zdegradowanych oraz działania w zakresie rozbudowy kanalizacji w obszarze miasta,
- e) oddziaływania na sferę infrastrukturalną – zakłada się pośrednie oddziaływanie na sferę infrastrukturalną, głównie poprzez modernizację sieci kanalizacyjnej oraz budowę ścieżek.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 13 System zarządzania realizacją programu rewitalizacji został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur w zakresie planowania organizowania, realizacji oraz monitorowania działań rewitalizacyjnych. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania Miasta i Gminy Skępe w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna.

Komplementarność źródeł finansowania

Na podstawie obowiązujących regulacji przewiduje się współfinansowanie projektów rewitalizacyjnych z następujących źródeł:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (budżet UE),
- Europejski Fundusz Społeczny (budżet UE),
- Budżet Państwa (rezerwa celowa, programy dotacyjne krajowe, środki Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej),
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Środki własne Gminy,
- Środki prywatne.

Oprócz środków publicznych (w tym środków Budżetu Gminy) zakłada się udział podmiotów prywatnych – osób fizycznych i podmiotów gospodarczych, które wstępnie wyraziły zainteresowanie podjęciem działań w sferze gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej, głównie związane jest to z modernizacją budynków (elewacje, termomodernizacje), jak i prowadzeniem aktywności gospodarczej w strefie jezior (pomosty, wypożyczalnie sprzętu pływającego obsługa turystów, wędkarzy) oraz współfinansowanie działania NGO, w tym festynów.

Koordinacja środków UE i środków pochodzących z instrumentów krajowych służyć będzie realizacji zasady dodatkowości. Planowane projekty odnoszące się do rozwoju przedsiębiorczości są związane z udziałem środków prywatnych (np. udział własny w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej).

Komplementarność międzyokresowa

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe w części jest kontynuacją i uzupełnieniem działań zrealizowanych w ramach polityki spójności w latach 2004-2006 i 2007-2013. Wówczas na terenie Miasta i Gminy prowadzone były liczne działania o charakterze infrastrukturalnym. Założenia obecnego programu stanowią kontynuację wsparcia polityki spójności 2007-2013 i wynikają głównie z ewaluacji poprzedniego okresu programowania, gdzie główną konkluzją było zauważenie konieczności prowadzenia działań zmierzających do aktywizacji społeczno-zawodowej i animacji w kierunku zwiększenia aktywności lokalnej z „użyciem” lokalnego potencjału. Charakterystykę zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych charakteryzuje poniższa tabela 21.

Tabela 21. Lista projektów realizowanych przez Miasto i Gminę Sępole.

L.p.	Data udzielenia pomocy. mm.rrrr.	Nazwa podmiotu udzielającego pomocy, nazwa programu, numer projektu	Schemat pomocy: bez pomocy publicznej/ pomoc publiczna/pomoc de minimis	Forma pomocy (np. dotacja, ulga podatkowa)	Wartość projektu (PLN)	Dofinansowanie z UE (PLN)	Przeznaczenie pomocy
1	05.2015	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego Nazwa projektu: Postaw na przedszkolaka! Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach Działanie 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej Numer projektu: WND-POKL.09.01.01-04-006/15	Bez pomocy publicznej	Dotacja	311.028,07 zł	311.028,07 zł	W ramach projektu doposażono place zabaw przy szkołach w Łąkie, Wólce i Czerminie oraz wyposażono szkoły podstawowe w Sępole, Łąkiem, Wólce i Czerminie w następujące pomoce dydaktyczne i wyposażenie: tablice interaktywne, laptopy, meble, wyposażenie kuchni i łazienek, sprzęt RTV, AGD i multimedialny (projektory), zabawki, pomoce dydaktyczne, artykuły plastyczne.
2	05.2015	Nazwa podmiotu: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego Nazwa projektu: Rekultywacja składowisk odpadów w województwie kujawsko - pomorskim na cele przyrodnicze Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 Priorytet II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi Działanie 2.1. Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych Numer projektu: POIS.02.01.00-00-001/13	Bez pomocy publicznej	Dotacja	370.689,50 zł	352.155,03 zł	Projekt obejmował prace związane z rekultywacją składowiska tj. kształtowanie bryły składowiska, wykonanie warstwy wyrównawczej, warstwy odprowadzającej (wykonanie studni odprowadzającej), warstwy uszczelniającej oraz drenażowej i urodzajnej wraz z ułożeniem biołókniny, a także ścieżki dydaktycznej. Na składowisku dokonano nasadzeń. Częścią składową projektu była organizacja pikniku ekologicznego.
3	02.2010	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego	Bez pomocy publicznej	Dotacja	1.583.054,35 zł	965.248,00 zł	W ramach projektu wykonano kompleksową budowę stacji uzdatniania wody w Boguchwałce.

		Nazwa projektu: Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Boguchwale Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej Numer umowy: PRWI.6011-34-119/09 00106-6921-UM0200034/09					Parametry budynku: pow. zabudowy 144,88 m ² , pow. użytkowa 121,20 m ² , kubatura 686,00 m ³ . Branża budowlana obejmowała budowę budynku parterowego bez podpiwniczenia i bez poddasza użytkowego, ławy fundamentowe żelbetowe monolityczne, ściany fundamentowe murowane, ściany zewnętrzne dwuwarstwowe murowane, strop żelbetowy płytowy monolityczny, konstrukcja dachowa drewniana o ustroju kleszczowo – płatwiowym, stolarka okienna z profili PVC, stolarka drzwiowa wewnętrzna typowa drewniana, drzwi zewnętrzne aluminiowe. Branża sanitarna obejmowała wykonanie (montaż) areatora centralnego, dwóch zestawów filtracyjnych do odżelaziania i odmanganiania, zestawu hydroforowego, dwa zbiorniki wody czystej, odstojnik popłuczyn, zbiornik bezodpływowy, studzienkę neutralizacyjną, instalacje międzyobiektowe, system odprowadzania popłuczyn, przystosowanie do pracy dwóch studni głębinowych. Branża elektryczna obejmowała wykonanie całego systemu zasilania stacji oraz wykonanie instalacji elektrycznej wewnętrznej.
4	07.2012	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego Nazwa projektu: Budowa sieci wodociągowej z przyłączami na terenie Gminy Skępe Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej Numer umowy: OWI.052.2.36.380.2012 00068-6921-UM0200036/12	Bez pomocy publicznej	Dotacja	887.027,90 zł	372.978,00 zł	Projekt obejmował budowę sieci rozdzielczej z rur PCV o śr. 90 mm o długości 20.727 mb oraz przyłączy obiektowych o łącznej długości 6.748 mb (przyłącza z rur PE o śr. 50 mm - 1.880 mb, przyłącza z rur PE o śr. 40 mm - 2.473 mb, przyłącza z rur PE o śr. 32 mm - 2.395 mb, liczba przyłączy obiektowych - 105 szt.)
5	09.2009	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego Nazwa projektu: Utworzenie Centrum Kulturalno - Oświatowo - Rekreacyjnego w Skępem	Bez pomocy publicznej	Dotacja	686.334,72 zł	229.086,30 zł	Projekt obejmował prace polegające na rozbudowie i nadbudowie budynku remizy OSP mające na celu utworzenie Centrum Kulturalno - Oświatowo - Rekreacyjnego. Wykonano roboty

		Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej 313/322/323 Odnowa i rozwój wsi Numer umowy: PRWI.-3040-UE-971/2009 00059-6922-UM200048/09					budowlane, architektoniczno – konstrukcyjne, dekarские, elektryczne i sanitarne. Ponadto dokonano zakupu wyposażenia w postaci mebli, gier, sprzętu RTV i AGD, nagłośnienia, stołu bilardowego, piłkarzyków, komputerów itp.
6	07.2010	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego Nazwa projektu: Utworzenie Centrum Kulturalno - Oświatowo - Rekreacyjnego w Wólce Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej 4.1_413_313/322/323 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – operacje kwalifikujące się do wsparcia w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” Numer umowy: PRWI.6018-89-317/10 00066-6930-UM0200089/10	Bez pomocy publicznej	Dotacja	645.804,24 zł	300.000,00 zł	W ramach projektu wykonano kompleksową budowę remont oraz dobudowę budynku, który będzie pełnił funkcję Centrum Kulturalno – Oświatowo – Rekreacyjnego. Parametry całego budynku: powierzchnia zabudowy: 316,91 m ² , powierzchnia użytkowa: 268,20 m ² , kubatura 1570,29 m ³ . Część ogólnobudowlana obejmowała gruntowny remont istniejącej części budynku (kładzenie tynków, sufity, kładzenie płytek, wymiana konstrukcji i pokrycia dachowego) oraz dobudowę nowej części.. Roboty sanitarne polegały na wymianie instalacji wodociągowej oraz położenie nowej, wymianie instalacji kanalizacyjnej wraz z montażem zbiornika bezodpływowego oraz instalacji centralnego ogrzewania, gdzie nośnikiem energii jest olej opałowy. Roboty elektryczne polegały na kompleksowym położeniu nowej instalacji elektrycznej. W efekcie powstała duża sala, kuchnia z zapleczem,, łazienki, sala komputerowa z łazienkami, łazienka dla niepełnosprawnych, magazyn oraz kotłownia wraz z magazynem oleju opałowego. Dokonano również zakupu wyposażenia, w postaci mebli, sprzętu RTV i AGD, nagłośnienia, komputerów wraz z oprzyrządowaniem oraz gier edukacyjnych i rekreacyjnych.
7	12.2013	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko – Pomorskiego/ Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe Nazwa projektu: Przebudowa ciągu pieszego Alei Spacerowej – I etap Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013	Bez pomocy publicznej	Dotacja	43.154,53 zł	28.067,00 zł	W ramach projektu wykonano kompleksową przebudowę ciągu pieszego Alei Spacerowej – I etap na długości 69 mb i szerokości 4 mb

		Oś 3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej 4.1.413.313/322/323 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – operacje kwalifikujące się do wsparcia w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” Numer umowy: WS-I-W.052.9.81.725.2013 00090-6930-UM0230081/13					
8	05.2014	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko – Pomorskiego/ Lokalna Grup Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe Nazwa projektu: Budowa placu zabaw w miejscowości Skępe Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 4. Leader 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (małe projekty) Numer umowy: WS-I-W.052.8.863.2013 UM02-6930-UM0240863/13	Bez pomocy publicznej	Dotacja	75.929,13 zł	25.000,00 zł	Projekt obejmował budowę placu zabaw, zgodnie z kosztorysem inwestorskim i ofertowym, który składa się z następujących elementów: zestaw zabawowy – 1 kpl, huśtawka podwójna – 1 kpl; zestaw zabawowy – 1 kpl; huśtawka skokowa – 1 szt.; karuzela obrotowa – 1 szt.; bujak sprężynowy – 1 szt.; ławka bez oparcia – 1 szt.; kosz na śmieci – 1 szt. oraz tablica informacyjna z regulaminem – 1 szt. Cały plac zabaw został ogrodzony.
9	07.2011	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko – Pomorskiego/ Lokalna Grup Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe Nazwa projektu: Budowa placów zabaw w miejscowościach Czermno i Wólka Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 4. Leader 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (małe projekty) Numer umowy: PRW.I.6017-350-272/10 00118-6930-UM0240478/10	Bez pomocy publicznej	Dotacja	46.149,60 zł	25.000,00 zł	Projekt obejmował budowę dwóch placów zabaw, zgodnie z kosztorysem inwestorskim i ofertowym, z których każdy składa się z następujących elementów: zestaw zabawowy – 1 kpl, huśtawka podwójna drewniana – 1 szt., huśtawka wagowa – 1 szt., bujak sprężynowy – 1 szt., tablica informacyjna z regulaminem – 1 szt., ławka z bali stała – 2 szt.
10	06.2014	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko – Pomorskiego/ Lokalna Grup Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe Nazwa projektu: Przebudowa ciągu pieszego Alei Spacerowej w miejscowości Skępe Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 4. Leader 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (małe projekty)	Bez pomocy publicznej	Dotacja	49.565,99 zł	25.000,00 zł	Projekt obejmował budowę przebudowę ciągu pieszego Alei Spacerowej na długości 63 mb i szerokości 4 mb w technologii kostki brukowej (8 cm grubości) z wykonaniem warstwy odsączającej (15 cm grubości) i podbudowy z kruszywa (grubość 20 cm).

		Numer umowy: WS-I-W.052.8.862.497.2013 00464-6930-UM0240862/13					
11	12.2013	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko – Pomorskiego/ Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe Nazwa projektu: Wyposażenie świetlicy wiejskiej w Józekowie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Oś 4. Leader 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (małe projekty) Numer umowy: WS-I-W.052.8.204.619.2013 00120-6930-UM0240204/13	Bez pomocy publicznej	Dotacja	24.755,60 zł	16.101,20 zł	W ramach realizacji projektu dokonano zakupu następującego wyposażenia świetlicy wiejskiej w Józekowie (stoły i krzesła, gry planszowe różnego rodzaju, telewizor wraz z kinem domowym, stół do tenisa stołowego wraz z oprzyrządowaniem oraz zastawę stołową na 50 osób. Po zakupie wymieniony ww. sprzęt został przekazany do świetlicy wiejskiej w Józekowie.
12.	07.2012	Nazwa podmiotu: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko – Pomorskiego/ Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe Nazwa projektu: Wyposażenie świetlicy wiejskiej w Wiosce Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Oś 4. Leader 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (małe projekty) Numer umowy: OW-I.052.8.37.280.2012 00022-6930-UM0240037/12	Bez pomocy publicznej	Dotacja	23.156,77 zł	13.178,64 zł	W ramach realizacji projektu dokonano zakupu następującego wyposażenia świetlicy wiejskiej w Wiosce (stoły i krzesła, gry planszowe różnego rodzaju, telewizor wraz z kinem domowym, stół do tenisa stołowego wraz z oprzyrządowaniem oraz zastawę stołową na 50 osób. Po zakupie wymieniony ww. sprzęt został przekazany do świetlicy wiejskiej we Wiosce.
13	11.2009	Nazwa podmiotu: Islandia, Liechtenstein, Norwegia/ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Nazwa projektu: Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Skępem Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego Numer umowy: PL0310/E2/2.1.5/054/09	Bez pomocy publicznej	Dotacja	825.551,00 euro	470.331,00 euro	W ramach realizacji projektu na gminnej oczyszczalni ścieków wykonano prace architektoniczne, sanitarne i elektryczne, jak również dokonano wymiany urządzeń technologicznych co zaowocowało zmianą w zakresie funkcjonowania oczyszczalni. Otóż technologia oparta na sekwencyjnym reaktorze biologicznym została zamieniona na technologię dwóch reaktorów biologicznych działających w systemie ciągłym. W związku z tym poprawie uległa nie tylko jakość oczyszczania ścieków, ale również podwojeniu uległy moce przerobowe oczyszczalni (z średnio 400 m ³ na dobę do 800 m ³ na dobę).

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Skępe

11. MECHANIZMY WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI

Realizacja programu rewitalizacji wymaga włączanie grup interesariuszy na wszystkich etapach realizacji. Podstawowym zadaniem winno być wspólne inicjowanie i prowadzenie działań zmierzających do poprawy zastanej sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji przez różne grupy interesariuszy tj.:

- mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji,
- pozostałych mieszkańców i użytkowników miasta,
- organizacje pozarządowe prowadzące działalność na obszarze rewitalizacji,
- podmioty gospodarcze prowadzące i planujące prowadzić działalność na obszarze rewitalizacji,
- podmioty gospodarcze spoza obszaru rewitalizacji,
- właścicieli i zarządców nieruchomości na obszarze rewitalizacji,
- samorząd terytorialny i miejskie jednostki organizacyjne,
- placówki edukacyjne i wychowawcze,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe został wypracowywany przez samorząd i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi użytkownikami obszaru.

Faza inicjująca proces rewitalizacji

W tej fazie najbardziej istotną kwestią jest dostarczenie informacji dotyczących problematyki rewitalizacji. Należy pamiętać o różnych kanałach komunikacji oraz o formach przekazywania informacji (każda z grup interesariuszy powinna być poinformowana w sposób najbardziej dla niej przystępny np. informacje w prasie lokalnej, osobiste spotkania, strona internetowa, akcja e-mailingowa).

Faza ustalania zakresu rewitalizacji

Faza ta obejmuje poznanie potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych. Konieczne jest także zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu programu rewitalizacji. Na tym etapie konieczne jest przeprowadzenie konsultacji społecznych w postaci: spotkań, debat, warsztatów, ankiet, wywiadów, spacerów badawczych, zbierania opinii. Podmiot nadzorujący program rewitalizacji ustala termin składania uwag do dokumentu. Uwagi do projektu mogą być zbierane w formie papierowej i elektronicznej. Po zakończeniu każdej z form konsultacji społecznych, podjęte ustalenia należy zebrać i poddać analizie.

Faza realizacji i oceny procesu rewitalizacji

Istotnym elementem tej fazy są Konsultacje społeczne oraz wykorzystanie informacji zwrotnych. Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie diagnozowania:

Zbierania uwag w postaci papierowej lub elektronicznej

Formularz uwag był dostępny na stronie www.rewitalizacja.skępe.pl oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy.

Spotkania

Spotkania z mieszkańcami gminy odbyły się 15.03.2017 r. w Mieście Skępe i 19.04.2017 r. we Wiosce. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Przebieg spotkań wyglądał następująco:

- etapy prac nad programem rewitalizacji,
- podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją,
- przypomnienie o toczących się konsultacjach,
- przekazanie ankiet.

Ankiety

W terminie marzec – maj 2017 r. przeprowadzono ankietę dotyczącą obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze.

Ankieta była dostępna na stronie www.rewitalizacja.skepe.pl oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy. Wypełnioną ankietę można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy.

Łącznie pozyskano 440 ankiet. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 3. Wyniki przeprowadzonej ankiety przedstawia załącznik nr 4.

Konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skepe

Konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skepe trwały od 22.08.2017 r. do 21.09.2017 r. Konsultacje aktualizacji programu trwały w okresie 06-13 marzec 2018 oraz okresie 05-12 lipiec 2018. W tym czasie zbierane były uwagi (ustne, pisemne i elektroniczne) do projektu programu rewitalizacji wg form opisanych poniżej.

Formy konsultacji społecznych wykorzystane w procesie przygotowania programu na etapie programowania:

- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej

W terminie do 21.09.2017 r. trwały konsultacje społeczne (powtórzone w dniu 06.03.2018 oraz 27.06.2018), podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1).

Formularz uwag był dostępny na stronie www.rewitalizacja.skepe.pl oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy lub dostarczyć osobiście.

- Spotkania

Spotkania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji oraz pozostałymi mieszkańcami gminy odbyły się w sołectwach: Wioska i mieście Skepe. Uczestnikom spotkania przedstawiono treść projektu programu rewitalizacji. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość zgłaszania podczas spotkania swoich uwag do dokumentu.

- Uwagi ustne

Inną formą prowadzonych konsultacji było zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość osobistego, mailowego lub telefonicznego kontaktu z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Miasta i Gminy, który odpowiadał na uwagi i pytania w zakresie konsultowanych dokumentów ich treści.

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zagwarantować wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z promocją i informowaniem o realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie oraz stanie wdrażania programu. W celu zapewnienia każdemu zainteresowanemu dostępu do tych informacji i możliwości zgłaszania uwag przewidywane są następujące formy konsultowania/informowania:

- Strona internetowa www.rewitalizacja.skępe.pl,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Zebrania sołdeckie,
- Promocja działań rewitalizacyjnych podczas lokalnych imprez,
- Rozmowy z przedstawicielami mieszkańców – radnymi i sołtysem.
- Ulotki i plakaty, ogłoszenia prasowe.

12. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Tabela 22. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ³	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie RPO	Poddziałanie RPO	Zintegrowanie
							%	Zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
I Obszar Jezior Skępskich,	2020 – 2022	1.1.1 Projekt aktywizujący dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	S	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	Gmina Skępe, NGO	75 000,0	85	63 750,0	63 750,0	-	11 250,0 JST	-	11.1	-	-
I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	2020 – 2021	1.1.2 „Dom otwarty” – świetlica środowiskowa	S	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	Gmina Skępe, NGO	94 000,0	85	79 900,0	79 900,0	-	14 100,0 JST	-	11.1	-	-
I Obszar Jezior Skępskich	2020 – 2021	1.1.3 Projekty aktywizujące dla seniorów	S	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	Gmina Skępe	150 000,0	85	127 500,0	127 500,0	-	22 500,0 JST	-	9.2	9.2.1	

I Obszar Jezior Skępskich Wioska	2019 - 2022	1.1.4 Cykl zawodów wędkarskich	S	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	Gmina Skępe, NGO	32 000,00	85	27 200,00	27 200,0	-	4 800,0 JST	-	11.1	-	-
I Obszar Jezior Skępskich Wioska	2020 - 2021	1.1.5 Projekt aktywizujący dla bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych	S	1.1 Działania integrujące i aktywizujące	Gmina Skępe, NGO	75 000,0	85	63 750,0	63 750,0	-	11 250,0 JST	-	11.1	-	-
I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	2019 - 2020	2.1.1 Kurs komputerowy	S	2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych	Gmina Skępe	40 000,0	85	34 000,0	34 000,0	-	6 000,0 JST	-	11.1	-	-
I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	2020 - 2021	2.1.2. Kurs zawodowy dla dorosłych	S	2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych	Gmina Skępe	150 000,0	85	127 500,0	127 500,0	-	22 500,0 JST	-	9.2	9.2.1	-
I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	2019 - 2020	2.1.3 „Bądź przedsiębiorczy”	G	2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych	Gmina Skępe	40 000,0	85	34 000,0	34 000,0	-	6 000,0 JST	-	11.1	-	-

I Obszar Jezior Skępskich, Wioska	2019 – 2020	2.1.4. Projekt informacyjno-animacyjny na temat tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej	G	2.1 Podnoszenie kompetencji zawodowo-społecznych	Gmina Skępe,	24 000,00	85	20 400,00	20 400,0	-	3 600,0 JST	-	11.1	-	
Sołectwo Wioska	2018 - 2019	3.1.1 Rozbudowa, modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Wiosce wraz z infrastrukturą towarzyszącą	T	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	Gmina Skępe	500 000,00	85	425 000,00	-	425 000,0	75 000,0 JST	-	7.1	-	1.1.1 1.1.2 1.1.5
I Obszar Jezior Skępskich	2019 - 2020	3.1.2 Modernizacja amfiteatru oraz terenów publicznych nad jeziorem.	T/PF	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	Gmina Skępe	500 000,0	85	425 000,0	-	425 000,0	75 000,0 JST	-	7.1 (6.2?)	-	1.1.1 1.1.3 1.1.4
I Obszar Jezior Skępskich	2019 - 2021	3.1.3. Budowa ścieżki pieszo - rowerowej	T	3.1. Rozwój infrastruktury społecznej	Gmina Skępe	500 000,0	85	425 000,0	-	425 000,0	75 000,0 JST	-	7.1	-	1.1.1 1.1.3 1.1.4
I Obszar Jezior Skępskich	2020 - 2021	3.2.2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej	T	3.2. Poprawa jakości infrastruktury technicznej	Gmina Skępe	6 000 000,0	65	3 900 000,0	-	3 900 000,0	2 100 000,0 JST	-	4.3	-	

Źródło: Opracowanie własne

S – społeczny, G – gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno – funkcjonalny, T – techniczny

Tabela 23 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
1	2	3	4	5	6	7	8	9
					EFR	EFS	Inne	
I Obszar Jezior Skępskich	1	Przestrzenno – funkcjonalny	Zagospodarowanie brzegów jeziora	500 000,0	375 000,0	-	Wkład własny- Środki JST	-
I Obszar Jezior Skępskich	2	Techniczny /przestrzenno – funkcjonalny	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej	500 000,0	375 000,0	-	Wkład własny- Środki JST	

13. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI

Istotą procesu rewitalizacji jest zapewnienie możliwości prowadzenia szerokich działań partycypacyjnych, w tym sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest umożliwienie udziału w całym procesie rewitalizacji szerokiego grona interesariuszy.

Ponieważ zdajemy sobie sprawę, że obecnie społeczeństwo nie ma jeszcze wielkich potrzeb w tym zakresie, dlatego jednym z problemów będzie jak najszersze angażowanie interesariuszy w prowadzone działania. Zatem najważniejszym elementem w początkowej fazie będzie podejmowanie licznych działań informacyjnych oraz integracyjnych, tak aby przekazać jak najwięcej informacji o podejmowanych działaniach, a także o możliwościach aktywnego uczestnictwa w realizowanych pracach. Ważnym elementem tych działań będzie odpowiednie zarządzanie programem.

Główne podmioty, na których spoczywa obowiązek sprawnego przygotowania i wdrożenia programu to:

- Burmistrz Miasta i Gminy Skępe,
- Rada Miejska,
- Samodzielne stanowiska pracy ds.
 - 1) gospodarki komunalnej i mieszkaniowej,
 - 2) budownictwa oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego,
 - 3) gospodarki gruntami i drogownictwa,
 - 4) funduszy europejskich, zamówień publicznych i promocji,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skępem.

Zespół będzie odpowiedzialny za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego programu rewitalizacji. Wyznaczenie ww. komórki organizacyjnej do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd koordynuje proces rewitalizacji i zaangażowany będzie w wiele projektów rewitalizacyjnych.

Referatem odpowiedzialnym w zakresie EFRR będzie samodzielne stanowisko ds. funduszy europejskich, zamówień publicznych i promocji natomiast w zakresie projektów z EFS odpowiednio MGOPS oraz samodzielne stanowisko ds. funduszy europejskich, zamówień publicznych i promocji.

Zadania w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji realizowane były przez:

Burmistrz

- Wyznaczanie zespołu ds. rewitalizacji odpowiedzialnego za prowadzenie analiz, sporządzeniu lub zmianie LPR, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji,
- Organizacja i prowadzenie działań informacyjnych oraz konsultacji społecznych,
- Zapewnienie obsługi organizacyjnej programu rewitalizacji,
- Przygotowanie odpowiednich uchwał dla Rady Miejskiej w Skępem o przyjęcie i zatwierdzenie obszarów rewitalizacji i programu rewitalizacji

Rada Miejska

- Zatwierdzenie i uchwalenie LPR,
- Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w LPR do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy.

Interesariusze rewitalizacji

- Aktywny udział w pracach zespołu ds. rewitalizacji związanych z wdrażaniem programu rewitalizacji i jego realizacją, m. in. poprzez udział w spotkaniach dotyczących rewitalizacji, opiniowanie sposobu wdrażania programu i realizacji poszczególnych zadań.
- Wskazywanie potrzeb rewitalizacyjnych danego obszaru.

Zespół ds. rewitalizacji, którego pracą kierował będzie Koordynator ds. rewitalizacji

Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego – Koordynatora:

- Opracowanie zasad i organizacja sprawnej współpracy ze wszystkim podmiotami zaangażowanymi w realizację programu,
- Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek gminy oraz strony społecznej,
- Współpraca z interesariuszami rewitalizacji w sprawach związanych z przygotowaniem, prowadzeniem i oceną rewitalizacji,
- Inicjowanie projektów ujętych w programie poprzez rezerwowanie środków w budżecie gminy, składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich realizację,
- Opiniowanie propozycji zmian w budżecie gminy odnośnie wartości zadań realizowanych w ramach programu,
- Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu,
- Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów,
- Promocja programu oraz stworzenie systemu informacji o programie i jego zasadach,
- Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego dla programu,
- Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji projektów, w tym wizyty na miejscu,
- Opracowanie systemu sprawozdawczości z realizacji programu,

- Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu.

System wdrażania programu rewitalizacji - przyjęcia PR przedstawia się następująco:

- ✓ Zarządzanie, koordynowanie monitoring i ocena
- ✓ Zapewnienie spójności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu i dokumentami lokalnymi
- ✓ Zaangażowanie lokalnych partnerów

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp.

System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiernie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców, spółdzielni, mieszkańców Gminy Skępe) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozdzielnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań, spotkań, konsultacji i warsztatów z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowić mają forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Wydawaniu informatorów, ulotek, plakatów, publikowaniu ogłoszeń prasowych, zamieszczaniu informacji na tablicach ogłoszeń. Formy te pozwolą wypromować działania rewitalizacyjne nie tylko w lokalnym środowisku, ale także poza nim,

- Pełnym wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego w postaci publikacji na stronach internetowych i w serwisach społecznościowych oraz komunikacji poprzez pocztę elektroniczną.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu.

W celu zapewnienia uczestnictwa możliwie szerokiego grona interesariuszy w konsultacjach społecznych, informacje na temat ich rozpoczęcia i form będą każdorazowo ogłoszone co najmniej 7 dni przed planowanym terminem ich przeprowadzenia w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie oraz poprzez ogłoszenie na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej. Konsultacje będą przeprowadzane z wykorzystaniem różnych form, w sposób ułatwiający zrozumienie treści. Termin wyznaczony na składanie uwag będzie nie krótszy niż 30 dni, a niezwłocznie po zakończeniu każdej z form konsultacji będzie opracowana informacja podsumowująca jej przebieg ze wskazaniem czasu, miejsca oraz uwag zgłoszonych w trakcie procesu konsultacji.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

14. SYSTEM MONITORINGU, OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ I SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN

System monitoringu i oceny skuteczności działań

Wytyczne regionalne nie odnoszą się szczegółowo do organizacji systemu monitoringu. Podstawowym zadaniem procesu monitoringu jest określenie postępu prac zgodnie z przyjętymi priorytetami oraz bieżące dostosowywanie założeń do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej. System monitorowania prowadzonych przedsięwzięć umożliwi sprawdzenie: czy prowadzone działania przyczyniają się do likwidacji problemów zidentyfikowanych w diagnozie, a tym samym mają wpływ na zmianę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji, w szczególności w obszarze ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz bezrobocia, które są głównymi problemami na obszarach wytypowanych do wsparcia w ramach programu.

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji.

Podstawowe parametry do monitoringu (zakres prowadzonych działań, oczekiwane wskaźniki produktu i rezultatu) zawarte są w tabelach: 17, 18 oraz 19. Zastosowane będą dwie formy monitoringu: monitorowanie postępu prac oraz monitorowanie środków finansowych projektu.

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami LPR.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring końcowy zweryfikuje, czy wytyczone cele zostały zrealizowane.

Monitoring prowadzić będą pracownicy Urzędu Miasta i Gminy w Skępem, w tym samodzielne stanowisko ds. funduszy europejskich, zamówień publicznych i promocji. Do zadań należeć będzie:

- pozyskiwanie i analiza danych potrzebnych do wyznaczenia wskaźników,
- sporządzanie raportów z realizacji dokumentu i przedstawienia ich do zatwierdzania Radzie Miasta i Gminy,
- publikacja wyników sprawozdawczości na stronie BIP Gminy.

Zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020*, raport dotyczący oceny skuteczności działań wynikający z przeprowadzonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych sporządzany powinien być co najmniej raz na 2 lata i przekazywany IZ RPO. Sugerowane jest jednak jego coroczne sporządzanie, w celu pełnej kontroli nad wykonalnością projektów realizowanych w ramach PR.

Zakres przedmiotowych raportów powinien obejmować następujące informacje, dotyczące:

- postępów finansowych, źródeł finansowanych zadań,
- postępów rzeczowych, zgodności z przyjętym harmonogramem,
- przebiegu wdrażania poszczególnych projektów,
- sposobu komunikacji ze wspólnotą lokalną w zakresie wdrażania programu.

Reasumując, efektywne wdrażanie założeń programu rewitalizacji wymaga stałego monitorowania efektów rzeczowych i finansowych poszczególnych projektów. W celu uwidocznienia zmian zachodzących w obszarze prowadzonych działań rewitalizacyjnych, niezbędne jest porównywanie wskaźników wg stanu na początku okresu z tymi samymi wskaźnikami osiąganymi w późniejszych etapach realizacji programu rewitalizacji.

Wszystkie projekty objęte programem rewitalizacji będą podlegały jednakowemu systemowi oceny. Odpowiedzialny za to będzie koordynator ds. rewitalizacji. Do jego obowiązków należeć będzie także wykonanie wzoru formularza oceny projektu, który będzie wypełniany przez poszczególne podmioty wykonujące projekty rewitalizacyjne. Umożliwi to oszacowanie wartości wskaźników produktu i rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Gromadzenie kart projektów inwestycji już zrealizowanych pozwoli ocenić ich skuteczność oraz zdefiniować zagrożenia i szanse inwestycji o zbliżonym charakterze. Stanowić to będzie punkt odniesienia w następnych latach procesu rewitalizacji i pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

Tabela 24 Zakres monitoringu programu rewitalizacji

L.p.	Zadania	Odpowiedzialny	Termin realizacji
1	Powołanie Zespołu ds. rewitalizacji oraz Koordynatora ds. Rewitalizacji	Burmistrz	I kw. 2017
3	Monitoring wskaźników stanu kryzysowego	Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji,	Corocznie
4	Monitoring osiągnięcia wskaźników przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji,	Corocznie
5	Sprawozdanie z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji,	Corocznie
5	Sprawozdanie z realizacji LPR	Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji,	Co 2 lata

Źródło: opracowanie własne

System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter program rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

W przypadku stwierdzenia, że LPR wymaga zmiany, burmistrz występuje do Rady Miasta z wnioskiem o jego zmianę. **Zmiana LPR następuje w trybie, w jakim został on uchwalony.**

15. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko² projekt Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zmianami

ZAŁĄCZNIKI

1. Wzór formularza konsultacji społecznych
2. Wzór ankiety
3. Wyniki ankietyzacji mieszkańców

Załącznik 1. Wzór formularza konsultacji społecznych

Formularz zgłaszania uwag do projektu Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe na lata 2016 - 2022

Dane osoby / instytucji/organizacji zgłaszającej uwagi

Imię i nazwisko	
Nazwa instytucji/organizacji (jeśli dotyczy)	
Adres do korespondencji	
Numer telefonu	
E- mail	

Lp.	Czego dotyczy uwaga (rozdział, numer strony)	Rodzaj uwagi: korekta/uzupełnienie/ dodatkowa treść (wpisać odpowiednio)	Proponowana zmiana	Uzasadnienie (z czego wynika potrzeba proponowanych zmian)
1.				
2.				
....				

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w formularzu, dla potrzeb konsultacji projektu Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe na lata 2016 – 2022 zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 922).

Jednocześnie oświadczam, iż przyjmuję do wiadomości, że:

1. Administratorem danych osobowych jest Burmistrz Miasta i Gminy Skępe, ul. ul. Kościelna 2, 87-630 Skępe;
2. Moje dane osobowe będą przetwarzane wyłącznie w celu konsultacji projektu Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Skępe na lata 2016 – 2022;
3. Mam prawo dostępu do treści swoich danych i ich poprawiania.

.....
Podpis

Dane do kontaktu:

Urząd Miasta i Gminy w Skępem
ul. Kościelna 2, 87-630 Skępe
tel. 54 287-85-48,
e-mail: rewitalizacja@skepe.pl

Załącznik 2. Wzór ankiety

Co w Naszej gminie powinno zostać udoskonalone ?

Szanowni Państwo,

Miasto i Gmina Skępe opracowuje program rewitalizacji, którego realizacja będzie podstawą o dofinansowania zadań rozwojowych i inwestycyjnych ze środków Unii Europejskiej. Program ten pozwoli na rewitalizację obszarów najbardziej zdegradowanych w naszej gminie. Środki finansowe będą przeznaczone na usprawnienia w sferze: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno - funkcjonalnej, technicznej.

Państwa opinia, jako mieszkańca Gminy, będzie pomocna w określeniu pożądanych zmian.

Ankieta jest anonimowa, a jej wypełnienie potrwa ok. 10 minut.

Wypełnioną ankietę można zostawiać w:

- 1) Urządzie Miasta i Gminy Skępe przy ulicy Kościelnej 2
- 2) u Sołtysów w poszczególnych sołectwach
- 3) przesłać drogą elektroniczną na adres: k.jaworski@skepe.pl

Z poważaniem,

/-/

Burmistrz Skępe

Na początku poprosimy o podanie kilku informacji (pozwoli to na dokładniejszą analizę):

Płeć:

☐ kobieta

☐ mężczyzna

W którym z następujących przedziałów mieści się Pana/Pani wiek?

☐ poniżej 15 lat

☐ 25-30 lat

☐ 60+ i więcej lat

☐ 15-17 lat

☐ 31-44 lata

☐ 18-24 lata

☐ 45-59 lat

Miejscowość (wpisz miejscowość zamieszkania):

Wybierz wszystkie jakie dotyczą:

☐ pracuję na terenie gminy

☐ prowadzę działalność na terenie gminy

☐ uczę się na terenie gminy

Jakie jest Pana/Pani wykształcenie?

☐ niepełne podstawowe

☐ średnie (liceum, technikum)

☐ podstawowe, gimnazjum

☐ podyplomowe

☐ zasadnicze zawodowe

☐ wyższe

Proszę o wskazanie Pana/Pani statusu zawodowego?

☐ pracownik umysłowy

☐ rencista/emeryt

☐ student/uczeń

☐ inny (jaki?)

☐ pracownik

.....

☐ przedsiębiorca

.....

☐ bezrobotny

W jakim sektorze Pan/Pani pracuje lub prowadzi działalność gospodarczą?

☐ rolnictwo

☐ administracja

☐ przemysł

☐ nie dotyczy

☐ usługi

☐ inny
(jaki?).....

Jaka jest liczba osób w gospodarstwie domowym?

- ☐ aktywnych zawodowo
- ☐ uczących się i niepracujących.....
- ☐ emerytów i rencistów

Jak ogólnie oceniają Państwo jakość życia w Gminie?

☐ bardzo dobrze ☐ dobrze ☐ źle ☐ bardzo źle ☐ trudno powiedzieć

Gdzie Państwo korzystacie z poniższych usług?	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości niż miejsce zamieszkania w gminie	Poza gminą	Mam taką potrzebę, ale nie korzystam	Nie mam takiej potrzeby
opieka żłobkowa	☐	☐	☐	☐	☐
opieka przedszkolna	☐	☐	☐	☐	☐
edukacja podstawowa/ gimnazjalna	☐	☐	☐	☐	☐
edukacja zawodowa/ szkoły średnie	☐	☐	☐	☐	☐
zajęcia pozalekcyjne	☐	☐	☐	☐	☐
podstawowa opieka zdrowotna	☐	☐	☐	☐	☐
usługi rehabilitacyjno - opiekuńcze	☐	☐	☐	☐	☐
sport i rekreacja	☐	☐	☐	☐	☐
rozrywka i kultura	☐	☐	☐	☐	☐
zakupy spożywcze i pierwszej potrzeby	☐	☐	☐	☐	☐
drobne usługi rzemieślnicze (np.: szewc, zegarmistrz, pralnia)	☐	☐	☐	☐	☐

Jakie problemy społeczne występują w Państwa otoczeniu?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
trudności w godzeniu życia zawodowego i prywatnego	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy (osoby starsze, osoby niepełnosprawne)	☐	☐	☐	☐	☐
zażywanie środków odurzających (narkomania, alkoholizm, dopalacze)	☐	☐	☐	☐	☐
wandalizm, przestępczość, bójki	☐	☐	☐	☐	☐
przemoc rodzinna	☐	☐	☐	☐	☐
problemy wychowawcze	☐	☐	☐	☐	☐
zaśmieszanie okolicy	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca współpraca sąsiedzka/ obojętność sąsiedzka	☐	☐	☐	☐	☐
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla lokalnej społeczności	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	☐	☐	☐	☐	☐
bezdomność	☐	☐	☐	☐	☐
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	☐	☐	☐	☐	☐
uciążliwe sąsiedztwo	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie?)	☐	☐	☐	☐	☐
.....					

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze gospodarczym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
Bezrobocie	☐	☐	☐	☐	☐
zatrudnienie „na czarno”	☐	☐	☐	☐	☐
niskie kwalifikacje zawodowe	☐	☐	☐	☐	☐
mała dostępność usług rzemieślniczych (szewc, zegarmistrz, pralnia, krawcowa, inne)	☐	☐	☐	☐	☐
emigracja ludzi młodych	☐	☐	☐	☐	☐
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych	☐	☐	☐	☐	☐
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	☐	☐	☐	☐	☐
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów, turystów	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej / terenów inwestycyjnych	☐	☐	☐	☐	☐
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze środowiskowym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
zły stan środowiska naturalnego	☐	☐	☐	☐	☐
zanieczyszczenie powietrza (piece opalane węglem i śmieciami)	☐	☐	☐	☐	☐
niewłaściwa gospodarka odpadami	☐	☐	☐	☐	☐
dzikie wysypiska	☐	☐	☐	☐	☐
zanieczyszczona woda (ograniczone możliwości korzystania z waloru)	☐	☐	☐	☐	☐
brak dostępu do walorów środowiskowych (ścieżki, parkingi, miejsca wypoczynku)	☐	☐	☐	☐	☐
niska świadomość ekologiczna	☐	☐	☐	☐	☐
brak sieci kanalizacyjnej /przydomowych oczyszczalni ścieków	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze przestrzenno- funkcjonalnym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem
zły stan budynków mieszkalnych	☐	☐	☐	☐	☐
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	☐	☐	☐	☐	☐
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	☐	☐	☐	☐	☐
zły stan dróg i chodników	☐	☐	☐	☐	☐
utrudnione połączenia komunikacyjne	☐	☐	☐	☐	☐
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej (Internetu)	☐	☐	☐	☐	☐
zdewastowana i opuszczone tereny	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	☐	☐	☐	☐	☐
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	☐	☐	☐	☐	☐
mała ilość miejsc parkingowych	☐	☐	☐	☐	☐
mała ilość obiektów turystycznych	☐	☐	☐	☐	☐
Brak infrastruktury technicznej (sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, c.o.)	☐	☐	☐	☐	☐
brak infrastruktury społecznej (typu świetlica wiejska)	☐	☐	☐	☐	☐
inne (jakie ?)	☐	☐	☐	☐	☐

Czego najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać? (Proszę wskazać maksymalnie 3 konkretne działania/inwestycje)

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety.

Załącznik 3 Wyniki ankietyzacji mieszkańców

RAPORT z badań Gmina i Miasto Skępe

Badanie prowadzone w okresie marzec - maj 2017 r.

Wyniki - całość gminy i miasta

Ogólna ocena jakości mieszkania w Gminie i Mieście Skępe

Ogólnie mieszkańcy Gminy i Miasta Skępe oceniają jakość życia na 3,96 (gdzie 5 = bardzo dobrze, 4 = dobrze, 3 = źle, 2 = bardzo źle, 1 = trudno powiedzieć)

Prawie trzydzieści procent respondentów (29,41%) ocenia jakość życia jako „trudno powiedzieć”.

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

I. Problemy o charakterze społecznym w Mieście i Gminie Skępe

Jakie problemy społeczne występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem	
trudności w godzeniu życia	11,76	25,49	16,67	11,76	34,32	100
niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy (osoby starsze, osoby niepełnosprawne)	12,75	17,65	23,53	6,86	39,21	100
zażywanie środków odurzających (narkomania, alkoholizm, dopalacze)	11,76	20,59	22,55	12,75	32,35	100
wandalizm, przestępczość, bójki	3,92	12,75	38,24	9,80	35,29	100
przemoc rodzinna	4,90	5,88	30,39	13,73	45,1	100
problemy wychowawcze	5,88	15,69	32,35	10,78	35,3	100
zaśmiecanie okolicy	14,71	37,25	25,49	3,92	18,63	100
niewystarczająca współpraca sąsiedzka/obojętność sąsiedzka	4,90	30,39	33,33	7,84	23,54	100
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla lokalnej	23,53	24,51	28,43	3,92	19,61	100
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	9,8	15,69	16,67	8,82	49,02	100
bezdomność	0,98	0,0	16,67	32,35	50	100
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	0,98	17,65	39,22	10,78	31,37	100
uciążliwe sąsiedztwo	4,90	11,76	30,39	17,65	35,3	100

W opinii i ocenie respondentów do najczęściej zauważanych problemów o charakterze społecznym należą trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym oraz zaśmiecanie okolicy.

Badani podczas prowadzonego sondażu oraz wywiadów pogłębionych wskazywali, iż przyczyny trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym leżą w dwóch czynnikach: mało form opieki nad dziećmi, zwłaszcza dzieci do lat 3 oraz utrudnione połączenia komunikacyjne w gminie.

Respondenci nie potrafili określić natężenia problemu (wskazywali „nie wiem”) w obszarach takich jak: uciążliwe sąsiedztwo, niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych, problemy wychowawcze, przemoc rodzinna, wandalizm, trudności w opiece nad niesamodzielnymi osobami.

Natomiast większość respondentów oceniała, iż nie występują, albo występują rzadko takie problemy jak: bezdomność, rodziny doświadczające ubóstwa, mała aktywność mieszkańców na rzecz działań lokalnej społeczności, niewystarczająca współpraca sąsiedzka.

W ogólnym zestawieniu dostrzeganie problemów natury społecznej stanowiło największe wyzwanie dla mieszkańców. Badani podczas wywiadów wskazywali na takie czynniki jak:

- brak zrozumienia „co ma problem społeczny z rewitalizacją ? po co komu opowiadać o takich rzeczach, jak tu jest brak dróg i brak pracy”,
- celowość niedostrzegania „pewnych problemów społecznych”,
- brak punktów odniesienia pozwalających ocenić sytuację.

Mieszkańcy nie wiążą ze sobą trudności gospodarczych, środowiskowych lub przestrzenno - funkcjonalnych z problemami społecznymi. Kilku mieszkańców/ działaczy podczas wywiadów wskazało, iż większość osób wstydzi się przyznać do problemów.

Ponadto część problemów społecznych (np. brak opieki nad osobami niesamodzielnymi, przemoc rodzinna, wandalizm, uzależnienia, problemy wychowawcze, bieda) widoczne w wskaźnikach, w opinii mieszkańców nie są dostrzegane jako problem lub sytuacja wymagająca poprawy.

Podczas sondażu mieszkańcy albo unikali odpowiedzi na pytania dotyczące natężenia ww problemów społecznych albo umniejszali jego wagę.

Jeden czynnik problemowy (mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej) otrzymał względnie równomierne wskazania badanych. Mieszkańcy doprecyzowując ten czynnik wskazywali na: brak osób mogących pełnić rolę lokalnych liderów przez dłuższy czas niż

1 akcja, mała wiedza i umiejętności, niewystarczające środki do organizowania przez nich działań na rzecz społeczności, brak wsparcia instytucjonalnego w organizacji oraz „brak odwagi”.

Kierunki rozwiązań problemów społecznych okiem badanych:

Badani podczas wywiadów wskazywali na konieczność podejmowania działań edukacyjnych na terenie gminy skierowanych zarówno do dzieci i młodzieży a także osób dorosłych, głównie w obszarze: postaw prospołecznych, ekologicznych, przedsiębiorczych, rozwijania kompetencji społecznych.

Dostrzegana jest potrzeba w obszarze stymulowania aktywności społecznej, kulturalnej i obywatelskiej mieszkańców, ale na etapie prowadzonych badań brak było konkretnych pomysłów lub inicjatyw. Największą barierą jaką wskazywali badani jest niewystarczająca liczba liderów społecznych oraz instrumentów działania dla nich, czyli osób chętnych np. do prowadzenia działań w świetlicach wiejskich.

II. Problemy o charakterze gospodarczym w Mieście i Gminie Skępe

Na ile zjawiska i problemy o charakterze gospodarczym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem	
bezrobocie	10,78	32,25	27,45	5,88	23,64	100
zatrudnienie „na czarno”	14,71	44,12	10,78	2,94	27,45	100
niskie kwalifikacje	6,86	43,14	15,69	1,96	32,35	100
mała dostępność usług rzemieślniczych	12,75	26,47	23,53	12,75	24,5	100
emigracja ludzi młodych	35,29	43,14	4,90	1,96	14,71	100
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	16,67	37,25	16,67	1,96	27,45	100
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	21,57	32,35	14,71	3,92	27,45	100
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów	5,88	19,61	25,49	5,88	43,14	100
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej/ terenów inwestycyjnych	8,82	13,73	18,63	17,65	41,17	100
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	5,88	25,49	15,69	7,84	45,1	100

Do najbardziej zauważalnych problemów z obszaru gospodarczego respondenci zaliczają: emigracja ludzi młodych i brak kapitału dla przedsiębiorców. Następnie zwracają uwagę na bezrobocie, zatrudnienie „na czarno”, brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach.

W wywiadach osobistych i sondażu, także kwestia „starzenia się społeczeństwa” i ucieczki młodych z terenu gminy pojawiała się najczęściej. Respondenci pytani o przyczyny takiego stanu rzeczy wskazywali:

- brak dobrej pracy, gdyż brak większych zakładów pracy - jaką dobrą pracę definiowali najczęściej taką, „z godnymi zarobkami” oraz „z szacunkiem dla człowieka”
- małe możliwości dorabiania sobie
- niskie wynagrodzenia
- brak perspektyw
- większą atrakcyjność ośrodków miejskich.

Większość badanych nie potrafiła się wypowiedzieć odnośnie: konkurencji większych gmin, miejsc prowadzenia działalności gospodarczych, a także wizerunku gminy w oczach inwestorów.

Przyczyny trudności gospodarczych mieszkańcy upatrują m.in. w niewykorzystaniu potencjału regionu oraz niewystarczającej ilości podmiotów gospodarczych generujących miejsca pracy.

Badani pytani o wizję rozwoju gminy często odnosili się do sytuacji sprzed kilkunastu lat, kiedy Skępe było atrakcyjnym ośrodkiem wypoczynkowym, który ściągał licznych turystów. Obecni przedsiębiorcy podejmują próby reaktywacji miejsc rekreacji turystycznej, ale borykają się z:

- brakiem spójnej wizji regionu
- zdegradowanymi miejscami turystycznymi (brak zagospodarowanych brzegów jeziora, zanieczyszczone jezioro oraz słabszą w porównaniu do innych ośrodków infrastrukturę turystyczną i miejsc spędzania wolnego czasu)
- utrudniony dostęp do środków inwestycyjnych wspierających rozwój przedsiębiorstw.

Ilość i jakość atrakcji oraz niewystarczające rozbudowana oferta agroturystyczna, zdaniem mieszkańców nie przyciąga w stopniu wystarczającym turystów. Ruch turystyczny ogranicza się do dnia lub kilku dni pobytu.

Znaczna grupa mieszkańców zwraca uwagę, iż w gminie poziom kwalifikacji jest „niski”. Doprecyzowując w wywiadach czym jest „niski” poziom kwalifikacji, mieszkańcy wskazywali m.in. na: poziom wykształcenia, znajomość rzemiosła, kwalifikacje zawodowe oraz znajomość języków obcych.

Ciekawe jest, że jako kwalifikację wielu badanych podczas wywiadów rozumiało także zagadnienia dotyczące postaw społecznych oraz światopoglądu.

Kierunki rozwiązań problemów gospodarczych okiem badanych:

Kluczowym obszarem wymagającym wsparcia w ocenie mieszkańców jest wsparcie przedsiębiorczości oraz ułatwienia dla podmiotów gospodarczych w regionie. W opinii badanych gmina winna zagospodarować obszary pod mniejszą i większą przedsiębiorczość związaną z największym zasobem lokalnym (jeziora i lasy). Uregulowanie spraw administracyjnych związanych z realizacją lokalnych inicjatyw społecznych, a także wsparcie administracyjne w uruchamianiu działań. Przykład: „Jak parę lat temu chciałem wziąć sprawę w swoje ręce i uprzątnąć teren to musiałem jak złodziej po nocach, bo nie wiadomo było do kogo teren należy, jak zdobyć pozwolenia (lokalny przedsiębiorca)”.

Działania pożądaną okiem mieszkańców to także wsparcie w całościowych i skoordynowanych działaniach, dzięki którym mogą skorzystać mieszkańcy, lokalni przedsiębiorcy działający w obszarze rekreacji i turystyki.

Badani wskazywali także na działania na pograniczu społecznych - gospodarczych - środowiskowych i przestrzenno funkcjonalnych, a mianowicie na zmianę nastawienia mieszkańców do tzw. dobra wspólnego.

III. Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym w Mieście i Gminie Skępe

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem	
zły stan budynków mieszkalnych	8,82	26,47	38,24	3,92	22,55	100
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	5,88	15,69	29,41	19,61	29,41	100
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	11,76	24,51	21,57	11,76	30,4	100
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	13,73	37,25	16,67	6,86	25,49	100
zły stan dróg i chodników	39,22	32,35	10,78	1,96	15,69	100
utrudnione połączenia komunikacyjne	29,41	26,47	18,63	4,9	20,59	100
brak lub utrudniony dostęp do siedzi teleinformatycznej	11,76	20,59	37,25	11,76	18,64	100
zdeprawowane i opuszczone tereny	7,84	22,55	31,37	9,8	28,44	100

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym występują w Państwa otoczeniu ?	bardzo często	często	rzadko	wcale	nie wiem	
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	8,82	19,61	29,41	12,75	29,41	100
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	35,29	21,57	9,8	12,75	20,59	100
mała ilość miejsc parkingowych	27,45	24,51	16,67	7,84	23,53	100
mała ilość obiektów turystycznych	22,55	30,39	17,65	5,88	23,53	100
brak infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacji, c.o.)	16,67	20,59	28,43	9,8	24,51	100
brak infrastruktury społecznej (światlica wiejska)	7,84	14,71	20,59	26,47	30,39	100

Badani zarówno podczas badań ilościowych, a także w ramach prowadzonego sondażu i wywiadów z przedstawicielami różnych grup mieszkańców, jako pierwszy podstawowy problem, z jakim borykają się mieszkańcy, wskazywali na zły stan dróg i chodników. Jakość dróg, a także w wielu przypadkach ich brak, podczas badań było czynnikiem wywołującym największe emocje oraz poruszenie.

Innym czynnikiem problemowym okazywały się utrudnione połączenia komunikacyjne oraz niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych.

Badani z łatwością wskazywali na skutki występowania wyżej wymienionych problemów oraz wiązali je z problemami natury społecznej. Zły stan dróg, brak ścieżek rowerowych oraz utrudnione połączenia komunikacyjne wpływają negatywnie na aktywność mieszkańców, a przede wszystkim dzieci i młodzieży oraz osób starszych, obniżają ich mobilność, obniżają bezpieczeństwo.

Wśród komentarzy mieszkańców pojawiały się często przykładowe:

„wyjazd z domu to wyprawa, nawet do sklepu, jak mam się ruszać w innym celu niż tylko załatwianie niezbędnych sprawunków, to mi się nie chce”, „strach puścić dzieci, jadą po tej dziurawej drodze rowerami, jeszcze ich ktoś rozjedzie i będzie nieszczęście”, „a kto do nas na kwaterę przyjedzie, jak do nas nie da się normalnie samochodem dojechać”.

Bariery związane z mobilnością mieszkańców to nie jedyne jakie zgłaszali mieszkańcy w obszarze przestrzenno - funkcjonalnym. Często wskazywano takie utrudnienia związane z funkcją turystyczną i rekreacyjną, takie jak: brak miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego, brak parkingów, mała ilość obiektów turystycznych. Są to czynniki częściowo zwiększające atrakcyjność turystyczną regionu. Mimo naturalnych zasobów (jeziora i lasy) mieszkańcy

zauważają, iż zasoby te nie są w stanie na dłużej zatrzymać przyjezdnych i turystów. Dostrzegają niewystarczającą liczbę oraz jakość istniejących obecnie obiektów turystycznych.

Przykłady wypowiedzi:

„jak się ktoś zmobilizuje i próbuje coś zmienić to natrafia na miliony barier biurokratycznych, mimo, że urząd gminy chce pomóc to często sam nie ma możliwości”

„jak tu ożywić Skępe? jak są jakieś pomysły i próby, to szybko umierają one”

„uatrakcyjnienie turystyczne Skępego to prawie jak syzyfowa praca, potrzeba dużych pieniędzy, skoordynowania oraz dużo cierpliwości”

Uczestnicy badania nie zauważali większych braków w obszarze infrastruktury społecznej, z łatwością wskazywali miejsca spotkań społeczności lokalnych jak świetlice wiejskie. Jednakże w ramach wywiadów osobistych wskazywali na słabe funkcjonowanie tych miejsc, słabe wyposażenie, a w przypadku kilku miejsc wskazywali na konieczność gruntownego remontu, w tym dostosowanie do potrzeb starszych i z niepełnosprawnościami.

Kierunki rozwiązań problemów przestrzenno - funkcjonalnych okiem badanych:

1. Zwiększenie mobilności mieszkańców: budowa i remont dróg, budowa ścieżek rowerowych
2. Zwiększenie atrakcyjności miejsc spotkań mieszkańców: rozbudowy świetlic (wyposażenie i animacja), miejsca spędzania czasu wolnego

IV. Problemy o charakterze środowiskowym w Mieście i Gminie Skępe

Na ile poniższe zjawiska i problemy o charakterze środowiskowym występują w Państwa otoczeniu ?	bardz o często	często	rzadko	wcale	nie wiem	
zły stan środowiska naturalnego	5,88	24,51	42,16	2,94	24,51	100
zanieczyszczone powietrze	15,69	25,49	29,41	5,88	23,53	100
niewłaściwa gospodarka odpadami	3,92	18,63	33,33	15,69	28,43	100
dzikie wysypiska	12,75	20,59	28,43	12,75	25,48	100
zanieczyszczona woda	9,80	19,61	31,37	12,75	26,47	100
brak dostępu do walorów środowiskowych	19,61	26,47	18,63	10,78	24,51	100
niska świadomość ekologiczna	23,53	30,39	14,71	4,9	26,47	100
brak sieci kanalizacyjnej lub oczyszczalni przydomowych	27,45	25,49	12,75	8,82	25,49	100

Głównym problemem dostrzeganym przez uczestników badania była niska świadomość ekologiczna. W wywiadach pogłębiających to zagadnienie, respondenci wskazywali na marazm, niechęć, lenistwo, obarczanie winą innych za istniejący stan rzeczy: „niektórzy wydają się nie być dumni z tego gdzie mieszkają, przez to nie dbają o dobro wspólne”.

Problemem także jest brak dostępu do walorów środowiskowych, rozumianych jako trudności w efektywnym korzystaniu z tych zasobów lokalnych. Badani wskazują, iż:

„nie przyjemnie się siedzi nad wodą, brudne plaże, brudna woda, niewygodny dojazd, nie ma się gdzie przebrać”.

W zależności od poszczególnych miejscowości mieszkańcy w badaniach wskazywali na takie trudności jak: dzikie wysypiska, zanieczyszczona woda, zanieczyszczone powietrze. Wielu badanych także dostrzega trudności z odprowadzaniem ścieków. Mało przydomowych oczyszczalni ścieków oraz braki w sieci kanalizacyjnej przyczyniają się do zanieczyszczania cieków wodnych, a to pogarsza sytuację czystości m.in. jezior.

Badani mówią: „wielu rolników, mimo, że hodują zwierzęta nie mają oczyszczalni, nie przyznają się, ale mają dzikie szamba”.

Badani wskazywali też na „miejsca, w których woda aż kwitnie i pieni się”, zaś pytani o przyczyny takiego stanu rzeczy odpowiadali:

- „są tacy mieszkańcy, którzy mają w miarę dobrą sytuację materialną, ale dopóki ktoś im nie nakaże albo nie da kary finansowej to sami nic nie zrobią”,
- „część mieszkańców gminy, większość w zasadzie, żyją skromnie; nie stać ich na budowę przydomowych oczyszczalni”

Pojawiały się w wywiadach także opinie o braku wiedzy, świadomości oraz chęci do wprowadzania uregulowań środowiskowych w ramach własnych gospodarstw domowych.

Kierunki rozwiązań problemów środowiskowych okiem badanych:

1. Rozbudowa i poprawa dostępu do zasobów naturalnych gminy (przyroda)
2. Edukacja dla mieszkańców i młodego pokolenia

Problemy występujące w Józefkowie

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Józefkowa oceniają jakość życia na 3,75 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy	25,12%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy	25,12%
zażywanie środków odurzających (narkomania, alkoholizm, dopalacze)	49,97%
wandalizm, przestępczość, bójki	48,03%
problemy wychowawcze	24,07%
zaśmiecanie okolicy	25,12%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka/ obojętność sąsiedzka	22,65%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	49,97%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	21,55%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi i wymagającymi pomocy	25,12%
zażywanie środków odurzających (narkomania, alkoholizm, dopalacze)	25,12%
wandalizm, przestępczość, bójki	25,12%
przemoc rodzinna	24,07%
problemy wychowawcze	24,07%
zaśmiecanie okolicy	25,12%
bezdomność	25,12%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
uciążliwe sąsiedztwo	49,97%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała dostępność usług rzemieślniczych	25,12%
emigracja ludzi młodych	52,56%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	25,12%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	25,12%
zatrudnienie „na czarno”	71,43%
niskie kwalifikacje	25,12%
emigracja ludzi młodych	24,07%
brak odpowiedniej siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach zawodowych	71,43%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów	22,65%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej/ terenów inwestycyjnych	25,12%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	21,55%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
bezrobocie	25,12%
zatrudnienie „na czarno”	25,12%
niskie kwalifikacje	25,12%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów	24,07%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej/ terenów inwestycyjnych	24,07%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	25,12%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	25,12%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	25,12%
utrudnione połączenia komunikacyjne	50%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	25,12%
mała ilość miejsc parkingowych	19,88%
mała ilość obiektów turystycznych	26,78%
brak infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja)	23,84%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	25,12%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	71,43%
zdeprawowane i opuszczone tereny	44,76%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	19,76%
mała ilość miejsc parkingowych	19,88%
mała ilość obiektów turystycznych	26,78%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
brak infrastruktury społecznej (typu świetlice wiejskie)	21,95%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niska świadomość ekologiczna	25,12%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	25,12%
zanieczyszczone powietrze	53,45%
niewłaściwa gospodarka odpadami	25,12%
dzikie wysypiska	24,07%
zanieczyszczona woda	55,63%
brak dostępu do walorów środowiskowych	22,65%
niska świadomość ekologiczna	25,12%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
brak sieci kanalizacyjnych	21,55%

Problemy występujące w Wioska

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Wioski oceniają jakość życia na 3,73 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	35,71%
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	14,28%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	7,14%
zażywanie środków odurzających	14,28%
problemy wychowawcze	7,14%
zaśmiecanie okolicy	14,28%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	14,28%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	35,71%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	28,57%
zażywanie środków odurzających	28,57%
wandalizm, bójki	14,28%
przemoc rodzinna	14,28%
problemy wychowawcze	35,71%
zaśmiecanie okolicy	14,28%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	35,71%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	35,71%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	35,71%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
wandalizm, przestępczość, bójki	14,28%
zaśmiecanie okolicy	14,28%
bezdomność	21,42%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
bezrobocie	28,57%
zatrudnienie „na czarno”	21,42%
emigracja ludzi młodych	28,57%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	14,28%
brak kapitału dla przedsiębiorców	7,14%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	28,57%
zatrudnienie „na czarno”	50%
niskie kwalifikacje	57,14%
emigracja ludzi młodych	57,14%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	57,14%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	35,71%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	28,57%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	28,57%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	42,86%
zły stan budynków mieszkalnych	14,28%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	14,28%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	28,57%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu	21,42%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	64,29%
mała ilość miejsc parkingowych	35,71%
mała ilość obiektów turystycznych	42,86%
zdeprawowane lub opuszczone tereny	14,28%
brak infrastruktury technicznej	14,28%
brak infrastruktury społecznej	14,28%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan budynków mieszkalnych	42,86%
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	42,86%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	35,71%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	50%
zły stan dróg i chodników	35,71%
zdeprawowane i opuszczone tereny	50%
mała ilość miejsc parkingowych	35,71%
mała ilość obiektów turystycznych	50%
brak infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej, c.o.)	35,71%
brak infrastruktury społecznej typu świetlica wiejska	35,71%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	14,29%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan środowiska naturalnego	28,57%
zanieczyszczone powietrze	28,57%
brak dostępu do walorów środowiskowych	28,57%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niska świadomość ekologiczna	21,42%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	28,57%
zanieczyszczone powietrze	35,71%
niska świadomość ekologiczna	42,85%
brak dostępu do walorów środowiskowych	28,57%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
dzikie wysypiska	21,42%

Problemy występujące w Skępe

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Skępego oceniają jakość życia na 3,89 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zażywanie środków odurzających	25%
wandalizm, przestępczość, bójki	25%
przemoc rodzinna	25%
zaśmiecanie okolicy	33,33%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	25%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	41,67%
problemy wychowawcze	8,33%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	25%
uciążliwe sąsiedztwo	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	58,33%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	33,33%
zażywanie środków odurzających	25%
wandalizm, przestępczość, bójki	12,28%
problemy wychowawcze	33,33%
przemoc rodzinna	8,33%
zaśmiecanie okolicy	41,67%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	41,67%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	33,33%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	41,67%
uciążliwe sąsiedztwo	33,33%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	33,33%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	25%
niskie kwalifikacje	8,33%
emigracja ludzi młodych	16,66%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	16,66%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	41,67%
zatrudnienie „na czarno”	50%
niskie kwalifikacje	41,67%
emigracja ludzi młodych	58,33%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	33,33%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	41,67%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	33,33%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	33,33%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	25%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	16,66%
utrudnione połączenia komunikacyjne	8,33%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	16,66%
opuszczone i zdewastowane tereny	8,33%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	8,33%
mała ilość miejsc parkingowych	8,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niedostosowanie infrastruktury do osób niepełnosprawnych	33,33%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu	41,67%
zły stan dróg i chodników	50%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	33,33%
zdewastowane i opuszczone tereny	33,33%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	66,66%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	33,33%
mała ilość miejsc parkingowych	33,33%
mała ilość obiektów turystycznych	25%
brak infrastruktury technicznej	25%
brak infrastruktury społecznej	25%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
--	--

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	25%
dzikie wysypiska	16,66%
zanieczyszczona woda	25%
brak dostępu do walorów środowiskowych	33,33%
niska świadomość ekologiczna	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	58,33%
zanieczyszczone powietrze	41,67%
niewłaściwa gospodarka odpadami	25%
dzikie wysypiska	50%
zanieczyszczona woda	41,67%
brak dostępu do walorów środowiskowych	50%
niska świadomość ekologiczna	41,67%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	41,67%

Problemy występujące w Żaganiu

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Żagania oceniają jakość życia na 3,97 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	34,45%
problemy wychowawcze	21,34%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
---	--

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zażywanie środków odurzających	42%
zaśmiecanie okolicy	53,22%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	42%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	25%
emigracja ludzi młodych	42%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	24,65%
zatrudnienie „na czarno”	41,67%
niskie kwalifikacje	25%
emigracja ludzi młodych	31,22%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	41,67%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	25%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	41,67%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	25%
utrudnione połączenia komunikacyjne	31,22%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	31,22%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	24,65%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	31,22%
zły stan dróg i chodników	25%
utrudnione połączenia komunikacyjne	19,94%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	24,65%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	24,65%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan środowiska naturalnego	24,65%
dzikie wysypiska	31,22%
zanieczyszczona woda	31,22%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	64,23%
zanieczyszczone powietrze	31,22%
niewłaściwa gospodarka odpadami	24,65%
dzikie wysypiska	19,94%
zanieczyszczona woda	51,75%

Problemy występujące w Żuchowie

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Żuchowa oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	50%
zażywanie środków odurzających	37,5%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań społeczności lokalnej	37,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	37,5%
problemy wychowawcze	12,5%
zaśmiecanie okolicy	12,5%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	12,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zażywanie środków odurzających	25%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	12,5%
problemy wychowawcze	25%
zaśmiecanie okolicy	25%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	25%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	25%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
uciążliwe sąsiedztwo	37,5%
problemy wychowawcze	25%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	37,5%
niskie kwalifikacje	37,5%
mała dostępność usług rzemieślniczych	62,5%
emigracja ludzi młodych	25%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	50%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	62,5%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	25%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	37,5%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	37,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
---	--

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	50%
niskie kwalifikacje	25%
emigracja ludzi młodych	37,5%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	12,5%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	25%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	12,5%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	25%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	25%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	50%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	50%
zły stan dróg i chodników	62,5%
niska świadomość ekologiczna	25%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	50%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	62,5%
mała ilość miejsc parkingowych	50%
mała ilość obiektów turystycznych	50%
brak infrastruktury technicznej	50%
brak infrastruktury społecznej	50%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	25%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	12,5%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	12,5%
zły stan dróg i chodników	12,5%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	25%
mała ilość obiektów turystycznych	12,5%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak dostępu do walorów środowiskowych	62,5%
niska świadomość ekologiczna	50%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	50%

Problemy występujące w Likie

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Likie oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
przemoc rodzinna	33,33%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	37,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	21,55%
zaśmiecanie okolicy	21,55%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	33,33%
osoby doświadczające ubóstwa	33,33%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
bezromność	57,48%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	21,55%
niskie kwalifikacje	21,55%
emigracja ludzi młodych	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	18,45%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	57,48%
zatrudnienie „na czarno”	33,33%
niskie kwalifikacje	21,55%
emigracja ludzi młodych	33,33%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	57,48%
utrudnione połączenia komunikacyjne	18,45%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	18,45%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	57,48%
mała ilość miejsc parkingowych	33,33%
mała ilość obiektów turystycznych	33,33%
brak infrastruktury społecznej	21,55%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan techniczny budynków mieszkalnych	9,23%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	18,45%
zły stan dróg i chodników	33,33%
utrudnione połączenia komunikacyjne	21,55%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	9,23%
zdeprawowane i opuszczone tereny	9,23%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	33,33%
mała ilość obiektów turystycznych	33,33%
brak infrastruktury społecznej	18,45%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	21,55%
brak dostępu do walorów środowiskowych	57,48%
niska świadomość ekologiczna	21,55%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zanieczyszczone powietrze	18,45%
brak dostępu do walorów środowiskowych	33,33%
niska świadomość ekologiczna	21,55%
dzikie wysypiska	21,55%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	18,45%

Problemy występujące w Pokrzywnik

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Pokrzywnika oceniają jakość życia na 4,43 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
małą aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	50%
zażywanie środków odurzających	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
małą aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	25%
zażywanie środków odurzających	25%
problemy wychowawcze	50%
zaśmiecanie okolicy	25%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	50%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
bezdolność	25%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
bezrobocie	25%
zatrudnienie „na czarno”	25%
emigracja ludzi młodych	75%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	25%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	25%
emigracja ludzi młodych	25%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	25%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	25%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	25%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	25%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan techniczny budynków mieszkalnych	25%
zły stan dróg i chodników	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan dróg i chodników	50%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	25%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	50%
dzikie wysypiska	25%
brak dostępu do walorów środowiskowych	25%
niska świadomość ekologiczna	50%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
dzikie wysypiska	50%

Problemy występujące w Kukowo

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Kukowa oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zaśmiecanie okolicy	25%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	25%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	25%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	25%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	50%
bezdomność	50%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
emigracja ludzi młodych	50%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	25%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
mała dostępność usług rzemieślniczych	25%
emigracja ludzi młodych	25%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	50%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	25%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	75%
utrudnione połączenia komunikacyjne	25%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	50%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	25%
mała ilość miejsc parkingowych	25%
mała ilość obiektów turystycznych	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	25%
zły stan dróg i chodników	25%
utrudnione połączenia komunikacyjne	25%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	25%
mała ilość miejsc parkingowych	25%
brak infrastruktury technicznej	50%
brak infrastruktury społecznej (brak wyposażenia świetlicy)	25%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak dostępu do walorów środowiskowych	25%
niska świadomość ekologiczna	25%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	50%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
dzikie wysypiska	25%

Problemy występujące w Łąkie

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Łąki oceniają jakość życia na 4,25 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	27,27%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	18,18%
zaśmiecanie okolicy	18,18%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	18,18%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	9,09%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	27,27%
zaśmiecanie okolicy	36,36%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	36,36%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	18,18%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	18,18%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	18,18%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	36,36%
bezdomność	36,36%
uciążliwe sąsiedztwo	27,27%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niskie kwalifikacje	9,09%
mała dostępność usług rzemieślniczych	18,18%
emigracja ludzi młodych	45,45%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	18,18%
brak kapitału i wsparcia dla przedsiębiorców	36,36%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	36,36%
zatrudnienie „na czarno”	54,54%
niskie kwalifikacje	36,36%
mała dostępność usług rzemieślniczych	45,45%
emigracja ludzi młodych	27,27%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	54,54%
brak kapitału i wsparcia dla przedsiębiorców	27,27%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	45,45%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	27,27%
zły stan dróg i chodników	72,72%
utrudnione połączenia komunikacyjne	63,63%
zdeastrowane i opuszczone tereny	9,09%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	9,09%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	27,27%
mała ilość miejsc parkingowych	45,45%
mała ilość obiektów turystycznych	18,18%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan techniczny budynków mieszkalnych	45,45%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	63,63%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	36,36%
zły stan dróg i chodników	9,09%
utrudnione połączenia komunikacyjne	27,27%
zdeastrowane i opuszczone tereny	27,27%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	36,36%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	9,09%
mała ilość miejsc parkingowych	9,09%
mała ilość obiektów turystycznych	27,27%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
zły stan budynków użyteczności publicznej	18,18%
brak infrastruktury technicznej	18,18%
brak infrastruktury społecznej	27,27%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczona woda	18,18%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak dostępu do walorów turystycznych	18,18%
niska świadomość ekologiczna	18,18%
brak sieci kanalizacyjnej	45,45%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	36,36%
zanieczyszczona woda	27,27%
brak dostępu do walorów turystycznych	18,18%
niska świadomość ekologiczna	36,36%
brak sieci kanalizacyjnej	18,18%

Problemy występujące w Wólka

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Wólki oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	9,09%
zażywanie środków odurzających	12,12%
zaśmiecanie okolicy	12,12%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	18,18%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	27,27%
zażywanie środków odurzających	21,21%
zaśmiecanie okolicy	57,57%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	24,24%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	27,27%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
przemoc rodzinna	39,39%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	36,36%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
bezrobocie	15,15%
zatrudnienie „na czarno”	18,18%
niskie kwalifikacje	6,06%
mała dostępność usług rzemieślniczych	6,06%
emigracja ludzi młodych	45,45%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	27,27%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	42,42%
zatrudnienie „na czarno”	48,48%
niskie kwalifikacje	48,48%
mała dostępność usług rzemieślniczych	36,36%
emigracja ludzi młodych	39,39%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	27,27%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	33,33%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	36,36%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	9,09%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	30,30%
utrudnione połączenia komunikacyjne	33,33%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	9,09%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	39,39%
mała ilość miejsc parkingowych	24,24%
mała ilość obiektów turystycznych	21,21%
brak infrastruktury technicznej	21,21%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	36,36%
zły stan dróg i chodników	39,39%
utrudnione połączenia komunikacyjne	21,21%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	27,27%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	18,18%
mała ilość miejsc parkingowych	30,30%
mała ilość obiektów turystycznych	33,33%
brak infrastruktury technicznej	27,27%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	9,09%
dzikie wysypiska	15,15%
brak dostępu do walorów środowiskowych	15,15%
niska świadomość ekologiczna	21,21%
brak sieci kanalizacyjnej	42,42%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zanieczyszczone powietrze	36,36%
dzikie wysypiska	21,21%
brak dostępu do walorów środowiskowych	27,27%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niska świadomość ekologiczna	33,33%
brak sieci kanalizacyjnej	27,27%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niewłaściwa gospodarka odpadami	18,18%

Problemy występujące w Sarnowo

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Sarnowa oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	16,66%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	33,33%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	33,33%
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	33,33%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	66,66%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	66,66%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
bezrobocie	33,33%
zatrudnienie „na czarno”	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niskie kwalifikacje	50%
mała dostępność usług rzemieślniczych	33,33%
emigracja ludzi młodych	16,66%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	16,66%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	16,66%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	66,66%
zatrudnienie „na czarno”	66,66%
niskie kwalifikacje	50%
mała dostępność usług rzemieślniczych	33,33%
emigracja ludzi młodych	83,33%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	33,33%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	16,66%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan budynków mieszkalnych	16,66%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	16,66%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	25,25%
zły stan dróg i chodników	33,33%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	33,33%
mała ilość miejsc parkingowych	16,66%
mała ilość obiektów turystycznych	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan budynków mieszkalnych	33,33%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	50%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	50%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan dróg i chodników	66,66%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	66,66%
mała ilość miejsc parkingowych	50%
mała ilość obiektów turystycznych	50%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan środowiska naturalnego	16,66%
niska świadomość ekologiczna	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	33,33%
niska świadomość ekologiczna	33,33%

Problemy występujące w Grabówcu

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Grabówca oceniają jakość życia na 3,8 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	20%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	20%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	20%
uciążliwe sąsiedztwo	20%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niewystarczająca opieka nad osobami niesamodzielnymi	70%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	20%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	20%
uciążliwe sąsiedztwo	40%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niskie kwalifikacje	20%
emigracja ludzi młodych	60%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	20%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niskie kwalifikacje	60%
emigracja ludzi młodych	40%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	20%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	40%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	20%
zły stan dróg i chodników	60%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	20%
mała ilość miejsc parkingowych	20%
mała ilość obiektów turystycznych	20%
brak infrastruktury społecznej	40%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	20%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	20%
zły stan dróg i chodników	40%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	20%
mała ilość obiektów turystycznych	40%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
brak infrastruktury społecznej	20%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczona woda	60%
brak dostępu do walorów środowiskowych	40%
niska świadomość ekologiczna	20%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	40%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zanieczyszczone powietrze	20%
niewłaściwa gospodarka odpadami	20%
dzikie wysypiska	20%
brak dostępu do walorów środowiskowych	20%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	40%

Problemy występujące w Cermno

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Cermna oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zaśmiecanie okolicy	66,66%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	11,11%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	44,44%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	44,4%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	44,44%
wandalizm, przestępczość, bójki	33,33%
zaśmiecanie okolicy	11,11%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	22,22%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	22,22%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
przemoc rodzinna	33,33%
bezdомność	44,44%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
emigracja ludzi młodych	44,44%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	44,44%
zatrudnienie „na czarno”	44,44%
niskie kwalifikacje	44,44%
mała dostępność usług rzemieślniczych	44,44%
emigracja ludzi młodych	44,44%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	66,66%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	66,66%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	33,33%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	66,66%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	66,66%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan budynków mieszkalnych	33,33%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	11,11%
zły stan dróg i chodników	33,33%
utrudnione połączenia komunikacyjne	33,33%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	33,33%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	33,33%
mała ilość miejsc parkingowych	33,33%
brak infrastruktury technicznej	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	22,22%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	22,22%
zły stan dróg i chodników	66,66%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	33,33%
mała ilość obiektów turystycznych	66,66%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczone powietrze	77,77%
dzikie wysypiska	44,44%
niska świadomość ekologiczna	33,33%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zanieczyszczone powietrze	11,11%
niewłaściwa gospodarka odpadami	33,33%
brak dostępu do walorów środowiskowych	77,77%
niska świadomość ekologiczna	22,22%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	22,22%

Problemy występujące w Moczadła

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Moczadła oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	25%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	25%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	25%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	12,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	25%
zażywanie środków odurzających	25%
zaśmiecanie okolicy	12,5%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	37,5%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	25%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	50%
osoby i rodziny doświadczające ubóstwa	12,5%
uciążliwe sąsiedztwo	12,5%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
emigracja ludzi młodych	25%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	12,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	50%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zatrudnienie „na czarno”	75%
niskie kwalifikacje	50%
mała dostępność usług rzemieślniczych	50%
emigracja ludzi młodych	50%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	25%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	12,5%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	12,5%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	12,5%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	12,5%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	37,5%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	25%
utrudnione połączenia komunikacyjne	12,5%
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	25%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	37,5%
brak infrastruktury technicznej	12,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan budynków mieszkalnych	37,5%
zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej	12,5%
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	25%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	50%
zły stan dróg i chodników	62,5%
utrudnione połączenia komunikacyjne	50%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	12,5%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niewystarczające zasoby mieszkaniowe	25%
zdeastrowane lub opuszczone tereny	12,5%
niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych	62,5%
mała ilość miejsc parkingowych	12,5%
mała ilość obiektów turystycznych	50%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zanieczyszczona woda	50%
brak dostępu do walorów środowiskowych	25%
niska świadomość ekologiczna	12,5%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	25%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	25%
zanieczyszczone powietrze	25%
niewłaściwa gospodarka odpadami	12,5%
brak dostępu do walorów środowiskowych	37,5%
niska świadomość ekologiczna	25%

Problemy występujące w Franciszkowo

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Franciszkowo oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zażywanie środków odurzających	10%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	20%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	20%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zażywanie środków odurzających	10%
zaśmiecanie okolicy	20%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	20%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	10%
niewystarczająca ilość zajęć pozalekcyjnych	20%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
uciążliwe sąsiedztwo	30%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała dostępność usług rzemieślniczych	20%
emigracja ludzi młodych	30%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	20%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zatrudnienie „na czarno”	40%
niskie kwalifikacje	20%
mała dostępność usług rzemieślniczych	20%
emigracja ludzi młodych	30%
brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach	20%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	10%
zły wizerunek gminy w oczach inwestorów i turystów	10%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zły stan dróg i chodników	50%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
mała ilość obiektów turystycznych	30%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych	20%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	60%
zły stan dróg i chodników	30%
utrudnione połączenia komunikacyjne	20%
mała ilość obiektów turystycznych	30%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
niska świadomość ekologiczna	60%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	30%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	40%
zanieczyszczona woda	30%
niska świadomość ekologiczna	20%
brak sieci kanalizacyjnych/ przydomowych oczyszczalni	20%

Problemy występujące w Rumunki Skępskie

Ogólna ocena jakości mieszkania

Ogólnie mieszkańcy Rumunek Skępskich oceniają jakość życia na 4,00 (gdzie 5= bardzo dobrze, 4= dobrze, 3= źle, 2= bardzo źle, 1= trudno powiedzieć)

Mediana ocen to 4 = dobrze

Dominanta ocen to 4 = dobrze

Problemy o charakterze społecznym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	66,66%
zaśmiecanie okolicy	33,33%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
trudności w godzeniu życia zawodowego z rodzinnym	16,66%
zaśmiecanie okolicy	16,66%
niewystarczająca współpraca sąsiedzka	33,33%
mała aktywność mieszkańców na rzecz działań dla społeczności lokalnej	16,66%

Problemy o charakterze gospodarczym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
zatrudnienie „na czarno”	33,33%
niskie kwalifikacje	16,66%
emigracja ludzi młodych	50%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
bezrobocie	16,66%
zatrudnienie „na czarno”	33,33%
niskie kwalifikacje	16,66%
emigracja ludzi młodych	33,33%
brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców	16,66%
brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej	16,66%
duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin	16,66%

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
--	--

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
utrudnione połączenia komunikacyjne	50%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	16,66%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan budynków mieszkalnych	16,66%
brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego	33,33%
utrudnione połączenia komunikacyjne	33,33%
brak lub utrudniony dostęp do sieci teleinformatycznej	16,66%
brak infrastruktury społecznej	50%

Problemy o charakterze środowiskowym

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące bardzo często	
dzikie wysypiska	33,33%

W postrzeganiu przez mieszkańców występujące często	
zły stan środowiska naturalnego	37,5%
dzikie wysypiska	50%
zanieczyszczona woda	66,66%
brak dostępu do walorów środowiskowych	88,88%

Obszary społeczne, co do których mieszkańcy nie potrafili się wypowiedzieć	
niska świadomość ekologiczna	88,88%

Grupa badana - charakterystyka

42,16 % kobiety

56,86 % mężczyzn

Struktura wiekowa respondentów							
	poniżej 15 lat	15-17 lat	18-24 lata	25- 30 lat	31-44 lata	45-59 lat	powyżej 60 lat
Ogółem	0,98	1,96	5,88	6,86	21,57	43,14	18,63

Badani w badaniach ilościowych

- 96,08 % mieszkają na terenie gminy
- 15,69 % prowadzą działalność na terenie gminy (w tym rolniczą)
- 2,94 % uczą się na terenie gminy
- 45,10 % pracują na terenie gminy

Struktura wykształcenia respondentów					
niepełne podstawowe	podstawowe	zasadnicze zawodowe	średnie	pomaturalne	wyższe
0,00	16,67	25,49	21,57	10,78	24,51

Reprezentowany sektor				
rolnictwo	przemysł	usługi	administracja	nie dotyczy
29,41	9,80	17,65	14,71	25,49

Udział % w badaniu:

Józefkowo 2,81%	Ławiczek 0%
Wioska 14,78%	
Likiec 1,40%	
Skępe 23,94%	
Żagno 0,70%	
Żuchowo 4,92%	
Pokrzywnik 0,70%	
Kukowo 4,22%	
Łąkie 6,33%	
Wólka 28,16%	
Grabówiec 0,70%	
Sarnowo 1,40%	
Czermno 2,11%	
Moczadła 4,22%	
Franciszkowo 1,40%	
Rumunki Skępskie 2,11%	
Boguchwała 0%	
Huta 0%	
Jarczewo 0%	
Lubówiec 0%	

Podejście metodologiczne

W badaniu zastosowano:

PAPI - na próbie 400 (losowa)

sondaż - na próbie 20 (losowa)

IDI - na próbie 20 (celowa)

1. Prowadzono badanie kwestionariuszem wywiadu (ankieta, dostępna także na stronie www) w trakcie spotkań w sołectwach gminy m.in podczas warsztatów
2. Osoby nie biorące udziału w badaniu kwestionariuszowym (z różnych przyczyn) objęte były sondażem,
3. Przeprowadzono wywiady IDI celem pogłębienia i wyjaśnienia zjawisk wynikających z badania kwestionariuszowego oraz analizy wskaźnikowej. W skład grupy badanej wchodził przedstawiciele różnych grup społecznych: działacze, lokalni przedsiębiorcy, przedstawiciele administracji publicznej.

Zestawienie najczęściej obserwowanych problemów Gmina i Miasto Skepe

Szare – powyżej 40% respondentów tak uważa

Żółte – powyżej 60% respondentów tak uważa

Czerwone – powyżej 80% respondentów tak uważa

[illegible]

Problemy o charakterze gospodarczym – okiem respondentów, gdzie występowanie ich mieszkańcy oceniają w stopniu bardzo częstym i częstym w swoim otoczeniu.	Józefkowo	Wioska	Skepe	Żagno	Żuchowo	Likiec	Pokrzywnik	Kukowo	Łąkie	Wólka	Sarnowo	Grabówiec	Czermno	Moczała	Franciszkowo	Rumunki Skepskie
Bezrobocie																
Zatrudnienie „na czarno”																
Niskie kwalifikacje zawodowe																
Mała dostępność usług rzemieślniczych																
Emigracja ludzi młodych																
Brak siły roboczej o odpowiednich kwalifikacjach																
Brak kapitału lub wsparcia dla przedsiębiorców																
Zły wizerunek gminy w oczach inwestorów, turystów																
Brak lub niewystarczająca ilość miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej/ terenów inwestycyjnych																
Duża konkurencja większych i lepiej rozwiniętych gmin																

Problemy o charakterze przestrzenno - funkcjonalnym – okiem respondentów, gdzie występowanie ich mieszkańcy oceniają w stopniu bardzo częstym i częstym w swoim otoczeniu.	Józefkowo	Wioska	Skepe	Żagno	Żuchowo	Likiec	Pokrzywnik	Kukowo	Łąkie	Wólka	Sarnowo	Grabówiec	Czermno	Moczała	Franciszkowo	Rumunki Skepskie
Zły stan budynków mieszkalnych																
Zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej																

Niedostosowanie infrastruktury dla osób niepełnosprawnych																	
Brak lub niewystarczająca ilość miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego																	
Zły stan dróg i chodników																	
Utrudnione połączenia komunikacyjne																	
Brak lub utrudniony dostęp do Internetu																	
Zdewastowane i opuszczone tereny																	
Niewystarczające zasoby mieszkaniowe																	
Niewystarczająca ilość ścieżek rowerowych																	
Mała ilość miejsc parkingowych																	
Mała ilość obiektów turystycznych																	
Brak infrastruktury technicznej (sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, c.o.)																	
Brak infrastruktury społecznej (typu świetlica wiejska)																	

Problemy o charakterze środowiskowym – okiem respondentów, gdzie występowanie ich mieszkańcy oceniają w stopniu bardzo częstym i częstym w swoim otoczeniu.	Józefkowo	Wioska	Skępe	Żagno	Żuchowo	Likiec	Pokrzywnik	Kukowo	Łąkie	Wólka	Sarnowo	Grabówiec	Czermno	Mocadła	Franciszkowo	Rumunki Skępskie
Zły stan środowiska naturalnego																
Zanieczyszczenie powietrza (piece opalane węglem i śmieciami)																
Niewłaściwa gospodarka odpadami																
Dzikie wysypiska																
Zanieczyszczona woda (ograniczone możliwości korzystania z waloru)																
Brak dostępu do walorów środowiskowych (ścieżki, parkingi, miejsca wypoczynku)																
Niska świadomość ekologiczna																
Brak sieci kanalizacyjnej/ przydomowych oczyszczalni																

Pomysły mieszkańców na rewitalizację wynikające z badań ilościowych

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców Miasta i Gminy Skępe zgłaszający w badaniu
Inwestycje w drogi	32,39
Inwestycje w chodniki	8,45
Inwestycje w ścieżki rowerowe	19,73
Wyposażenie świetlicy wiejskiej	11,23
Oczyszczenie jeziora i uporządkowanie terenu wokół	23,94
Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną/ przydomowe oczyszczalnie ścieków	13,38
Poprawa połączeń komunikacyjnych	9,15
Tworzenie miejsc pracy	8,45
Inwestycje w infrastrukturę turystyczną	20,42
Place zabaw	4,92
Oświetlenie ulic w większych miejscowościach	1,40
Inwestycje w infrastrukturę wodociągową	3,52
Utwardzone place	2,82
Poprawa usług społecznych w obszarze rehabilitacji	0,70
Więcej zajęć edukacyjnych dla ludności, w tym dzieci i młodzieży	6,33
Basen	2,11

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców Miasta i Gminy Skępe zgłaszający w badaniu
Kino	3,52
Rewitalizacja okopu	8,45
Stworzenie miejsc integracji i działań kulturalnych dla ludności - typu amfiteatr	7,04
Rewitalizacja centrum Skępego (kawiarenki, chodniki, oświetlenie, elewacje itp...)	1,40
Plaża miejska	8,45
Imprezy dla mieszkańców i turystów	3,52
Odbudowa starego grodziska na styku jezior	0,70
Wymiana starych kotłów grzewczych	0,70
Remont i budowa świetlicy wiejskiej	7,75
Rewitalizacja parku	3,52
Zarybienie jezior	2,11
Boisko sportowe	2,11
Bezpieczne przejścia dla pieszych	0,70
Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci	1,40
Punkt apteczny	0,70
Poprawa dostępu do Internetu - budowa sieci światłowodowej	4,93
Udrożnieni Mieni na potrzeby spływów kajakowych	1,40
Ożywienie świetlic wiejskich	0,70

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców Miasta i Gminy Skępe zgłaszający w badaniu
Budowa sieci gazowej	0,70
Budowa mieszkań, bloku w mieście	0,70
Ściągnięcie inwestorów by były nowe miejsca pracy	1,40

Rodzaje pomysłów w podziale na sołectwa

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Józefkowa	Wioska	Likiec	Skępe	Żagno	Żuchowo
Inwestycje w drogi	50	9,52	50	5,82	95	100
Inwestycje w chodniki		14,28		2,94		28,57
Inwestycje w ścieżki rowerowe	25	19,04		17,64		57,14
Wyposażenie świetlicy wiejskiej		28,57				42,85
Oczyszczenie jeziora i uporządkowanie terenu wokół	50	19,04		58,82		
Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną/ przysięgowe oczyszczalnie ścieków	25		50	2,94		28,57
Poprawa połączeń komunikacyjnych		4,76				14,28
Tworzenie miejsc pracy		9,52		8,82	82	
Inwestycje w infrastrukturę turystyczną		9,52		44,11		

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Józefkowa	Wioska	Likiec	Skępe	Żagno	Żuchowo
Place zabaw		14,28		5,88		14,28
Oświetlenie ulic w większych miejscowościach			50			
Inwestycje w infrastrukturę wodociągową				2,94		14,28
Utwardzone place		4,76		5,88		
Poprawa usług społecznych w obszarze rehabilitacji						
Więcej zajęć edukacyjnych dla ludności, w tym dzieci i młodzieży		19,04		8,82		14,28
Basen		4,76		5,88		
Kino		4,76		11,76		
Rewitalizacja okopu				32,35		14,28
Stworzenie miejsc integracji i działań kulturalnych dla ludności - typu amfiteatr		14,28		20,58		
Rewitalizacja centrum Skępego (kawiarenki, chodniki, oświetlenie, elewacje itp...)				5,88		
Plaża miejska		23,80		17,64		
Imprezy dla mieszkańców i turystów				14,70		
Odbudowa starego grodziska na styku jezior				2,94		
Wymiana starych kotłów grzewczych				2,94		
Remont i budowa świetlicy wiejskiej		38,09				42,85

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Józefkowa	Wioska	Likiec	Skepe	Żagno	Żuchowo
Rewitalizacja parku		23,80				
Zarybienie jezior		4,76		2,94		
Boisko sportowe		4,76		2,94		14,28
Bezpieczne przejścia dla pieszych						
Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci						
Punkt apteczny						
Poprawa dostępu do Internetu - budowa sieci światłowodowej		4,76		14,70		
Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców					84,5	
Udrożnienie Mieni na potrzeby spływów kajakowych				5,88		
Ożywienie świetlic wiejskich				2,94		
Budowa sieci gazowej				2,94		
Budowa mieszkań, bloku w mieście				2,94		
Ściągnięcie inwestorów by były nowe miejsca pracy		9,52				

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
----------------	--	--	--	--	--	--

	Pokrzywnik	Kukowo	Łąkie	Wólka	Grabówiec	Sarnowo
Inwestycje w drogi		16,6	66,6	40		
Inwestycje w chodniki				15		
Inwestycje w ścieżki rowerowe	100		22,23	22,5		
Wyposażenie świetlicy wiejskiej		50	11,14			
Oczyszczenie jeziora i uporządkowanie terenu wokół	95		33,38	5		
Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną/ przydomowe oczyszczalnie ścieków			11,14	30		
Poprawa połączeń komunikacyjnych			33,38	12,5		
Tworzenie miejsc pracy			11,14	12,5		
Inwestycje w infrastrukturę turystyczną	100		45	10		
Place zabaw						
Oświetlenie ulic w większych miejscowościach						
Inwestycje w infrastrukturę wodociągową			11,5	5		
Utwardzone place			11			
Poprawa usług społecznych w obszarze rehabilitacji			12,3			
Więcej zajęć edukacyjnych dla ludności, w tym dzieci i młodzieży						
Basen						
Kino						

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Pokrzywnik	Kukowo	Łąkie	Wólka	Grabówiec	Sarnowo
Rewitalizacja okopu						
Stworzenie miejsc integracji i działań kulturalnych dla ludności - typu amfiteatr						
Rewitalizacja centrum Skępego (kawiarenki, chodniki, oświetlenie, elewacje itp...)						
Plaża miejska				2,5		
Imprezy dla mieszkańców i turystów						
Odbudowa starego grodziska na styku jezior						
Wymiana starych kotłów grzewczych						
Remont i budowa świetlicy wiejskiej						
Rewitalizacja parku						
Zarybienie jezior						
Boisko sportowe						
Bezpieczne przejścia dla pieszych				2		
Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci				2,5		
Punkt apteczny				2,5		
Poprawa dostępu do Internetu - budowa sieci światłowodowej				3		
Udrożnienie Mieni na potrzeby spływów kajakowych						

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:					
	Pokrzywnik	Kukowo	Łąkie	Wólka	Grabówiec	Sarnowo
Ożywienie świetlic wiejskich						
Budowa sieci gazowej						
Budowa mieszkań, bloku w mieście						
Ściągnięcie inwestorów by były nowe miejsca pracy						

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:			
	Czermno	Mocadła	Franciszkowo	Rumunki Skępskie
Inwestycje w drogi	100	16,8	50	50
Inwestycje w chodniki				
Inwestycje w ścieżki rowerowe		17,2		
Wyposażenie świetlicy wiejskiej	33	31		
Oczyszczenie jeziora i uporządkowanie terenu wokół			50	33
Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną/ przydomowe oczyszczalnie ścieków	33			
Poprawa połączeń komunikacyjnych				100
Tworzenie miejsc pracy				
Inwestycje w infrastrukturę turystyczną		15	50	33
Place zabaw	33			

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:			
	Czermno	Moczała	Franciszkowo	Rumunki Skępskie
Oświetlenie ulic w większych miejscowościach	33			
Inwestycje w infrastrukturę wodociągową				
Utwardzone place				
Poprawa usług społecznych w obszarze rehabilitacji				
Więcej zajęć edukacyjnych dla ludności, w tym dzieci i młodzieży		16,6		
Basen				
Kino				
Rewitalizacja okopu				
Stworzenie miejsc integracji i działań kulturalnych dla ludności - typu amfiteatr				
Rewitalizacja centrum Skępego (kawiarenki, chodniki, oświetlenie, elewacje itp...)				
Plaża miejska				
Imprezy dla mieszkańców i turystów				
Odbudowa starego grodziska na styku jezior				
Wymiana starych kotłów grzewczych				
Remont i budowa świetlicy wiejskiej				
Rewitalizacja parku				

Rodzaj pomysłu	% mieszkańców zgłaszający w badaniu z:			
	Czermno	Moczała	Franciszkowo	Rumunki Skępskie
Zarybienie jezior				33
Boisko sportowe				
Bezpieczne przejścia dla pieszych				
Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci				33
Punkt apteczny				
Poprawa dostępu do Internetu - budowa sieci światłowodowej				
Udrożnieni Mieni na potrzeby spływów kajakowych				
Ożywienie świetlic wiejskich				
Budowa sieci gazowej				
Budowa mieszkań, bloku w mieście				
Ściągnięcie inwestorów by były nowe miejsca pracy				